

Kingdom of the Netherlands

UN
DP

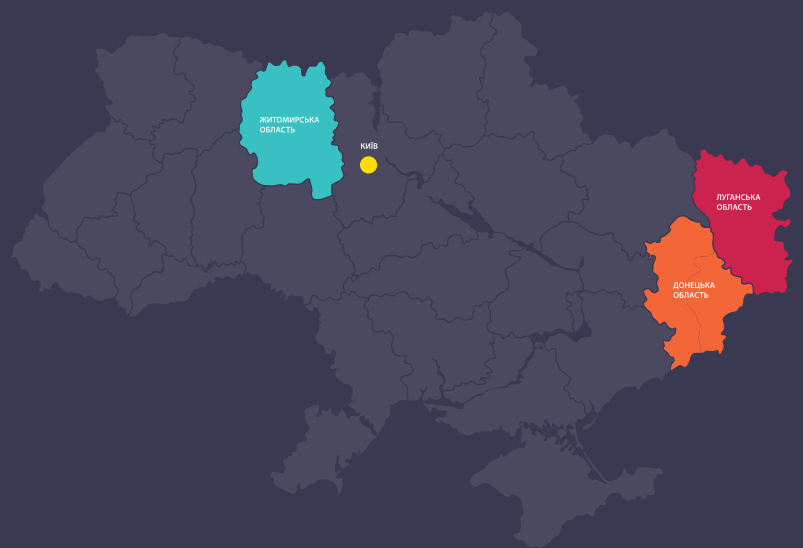
Україна

БЕЗПЕКА ТА ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Бачення
громад трьох областей

2017 рік

ПРООН виступає партнером людей на всіх рівнях суспільства з метою сприяння розбудові націй, що здатні протистояти кризам, а також вести таке зростання, що покращує якість життя кожної людини, та забезпечувати його сталість.

Працюючи на місцях у близько 170 країнах і територіях, ми пропонуємо глобальну перспективу та розуміння місцевої специфіки, щоб допомагати розширювати можливості та розбудовувати стійкі нації.

Це дослідження ґрунтується на даних та експертних висновках, щедро наданих місцевими соціальними працівниками та суб'єктами правосуддя, включаючи суддів, співробітників прокуратури та поліції, служб безоплатної правової допомоги, представників Секретаріату Уповноваженого ВР із прав людини та місцевих адміністрацій. Деякі організації також запропонували свою неоціненну допомогу, в тому числі "Країна вільних людей", Данська рада у справах біженців, HelpAid, МОПР, "Слов'янське серце", "Сучасний формат", Спеціальна моніторингова місія Організації з безпеки та співпраці в Європі та Міністерство юстиції США. Агенції ООН, включаючи ЮНЕЙДС, УВКБ, ЮНІСЕФ, ООН-УКГД, УВКПЛ і ООН Жінки також забезпечили корисну допомогу та співпрацю.

Однак перш за все, складання цього звіту не було би можливим без 3 900 респондентів, які добровільно присвятили свій час і поділилися неоціненними спостереженнями, щоб обґрунтувати наше розуміння правосуддя та безпеки на рівні громад у районах України, постраждалих від конфлікту.

Цю доповідь підготувала **методичний експерт дослідження Хізер Голдсміт.**

Ця публікація була підготовлена в межах проекту ПРООН "Верховенство права та правосуддя на рівні громад у районах України, постраждалих від конфлікту" за фінансової підтримки Посольства Королівства Нідерланди в Україні. Думки, спостереження, висновки чи рекомендації, висловлені в даній публікації, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору донора, ПРООН або інших агенцій ООН.

БЕЗПЕКА ТА ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Бачення
громад трьох областей

2017 рік

ЗМІСТ

Список скорочень

- 1** стр. 1 **Передмова**
  - 2** стр. 3 **Вступ**
  - 3** стр. 4 **Демографія**
  - 4** стр. 8 **Основні висновки**
  - 5** стр. 24 **Донецька область**
Питання безпеки
Доступ до правосуддя
  - 6** стр. 34 **Луганська область**
Питання безпеки
Доступ до правосуддя
  - 7** стр. 44 **Житомирська область**
Питання безпеки
Доступ до правосуддя
  - 8** стр. 56 **Висновки**
- стр. 59 Додаток 1: Методологія оцінки
- стр. 60 Додаток 2: Демографічні дані

Перелік таблиць

- Таблиця 1**
Донецька область
Демографія респондентів
- Таблиця 2**
Луганська область
Демографія респондентів
- Таблиця 3**
Житомирська область
Демографія респондентів

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ОРГ Організація на рівні громади
ОГС Організація громадянського суспільства
ДН Домашнє насильство
ФГ Обговорення в фокус групі
ГЗН Гендерно зумовлене насильство
ТУК Територія під урядовим контролем
GFK Асоціація дослідження споживачів
НііL Гаазький інститут інтернаціоналізації права
ВІЛ Вірус імунодефіциту людини
ВПО Внутрішньо переміщена особа
НІП Насильство з боку інтимного партнера
ЛГБТ Лесбійки, геї, бісексуали та трансгендери
ТНУК Територія не під урядовим контролем
НУО Неурядова організація
ПТСР Посттравматичний стресовий розлад
ВРМ Програма ПРООН з відновлення та розбудови миру в Східній Україні
грн Українська гривня¹
ПРООН Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй
дол. США Долар США

¹ На момент написання цієї доповіді 1 дол. США = 25 грн.

01 ПЕРЕДМОВА

Починаючи з 2013 року, Україна пережила низку великих потрясінь. Протести на Майдані, окупація Криму та початок збройного конфлікту та масового переміщення людей зі Сходу призвели до величезних соціально-економічних проблем для держави та суспільства України. Це, своєю чергою, посилює загальне невдоволення та недовіру до державних установ, а також погіршило ситуацію щодо браку безпеки - особистої та на рівні громад, особливо в районах, що зазнали впливу конфлікту.

Брак відчуття безпеки та руйнування довіри до установ держава визнає як актуальну проблему; без ефективних і надійних механізмів розгляду скарг згідно принципів верховенства права та за повного дотримання прав людини, коріння конфлікту та соціальна нестабільність зберігатимуться, а зусилля, направлені на економічне зростання та політичну стабілізацію, будуть підірвані. Основоположну динаміку відносин між особистістю, громадою та державними установами необхідно трансформувати, якщо ми хочемо працювати як із причинами, так і з наслідками конфлікту та сприяти конструктивним та системним змінам у всій Україні.

ПРООН прагне показати, що підхід на основі громад, який робить поліцію, місцеві органи влади й інститути правосуддя чутливішими до потреб місцевого населення, є важливим компонентом створення такої трансформації. Це ґрунтується не лише на основі десятиріччя досвіду ПРООН із розширення можливостей громад задля розвитку на місцевому рівні за допомогою підходу на рівні громад, а й випливає з уроків, винесених за різних умов на міжнародному рівні, де ПРООН приділяє першочергову увагу безпеці та соціальній згуртованості на рівні громад як ключовій меті. У межах проекту "Верховенство права та правосуддя на рівні громад у районах України, постраждалих від конфлікту" за щедрої фінансової підтримки Уряду Королівства Нідерланди ПРООН випробовує в трьох областях заходи задля розвитку шляхів для змін, спираючись на світовий досвід ПРООН, а також традиційні сильні сторони України: розвиток на рівні громад, мережі громадянського суспільства та участь громадянськості на місцевому рівні, в тому числі в районах, що безпосередньо постраждали внаслідок конфлікту. Ця оцінка є однією з цілої низки відповідних доповідей, які ПРООН планує розробити, щоб

поглибити наше розуміння сприйняття, досвіду та потреб місцевого населення в контексті реформування інститутів сектору правосуддя та зусиль щодо встановлення законності та безпеки людини.

Оскільки держава продовжує впроваджувати реформи і відновлення, ми сподіваємося, що ця доповідь виявиться корисним інструментом для розробки політики та законів, які спиратимуться на думки їхніх кінцевих бенефіціарів - народу України.

Янтомас Хімстра,
Директор ПРООН в
Україні

02 ВСТУП

Оцінка відновлення та розбудови миру, проведена в 2015 р., визначила декілька пріоритетів для посилення стійкості громад, постраждалих від конфлікту, особливо переміщених осіб і приймаючих їх громад. Поряд із відновленням інфраструктури та відновленням економіки ці зусилля повинні включати в себе сприяння примиренню та соціальній згуртованості, а також підсилення безпеки та доступу до правосуддя на рівні громад. Відповідно, з 2015 року аспекти безпеки та правосуддя на рівні громад включено до громадських консультацій з питань перегляду стратегій регіонального розвитку в Донецькій і Луганській областях. Протягом останніх трьох років питання правосуддя та прав людини також фіксують низка неурядових і міжнародних організацій. У 2016 році ПРООН розширила свою комплексну програму щодо реформ у галузі управління та відновлення з акцентом на районах, які постраждали від конфлікту. Нова програма включає в себе підтримку посилення безпеки на рівні громад і поліпшення доступу до правосуддя з метою забезпечення того, що на рівні громад забезпечується захист прав людини та верховенства права.

Дослідження показує, що більшість проблем, які змушують людей відчувати небезпеку - це не питання, якими займаються правоохоронні органи або судова система. Підхід безпеки на рівні громад, який ПРООН застосовує в багатьох ситуаціях по всьому світі, не робить відмінностей між різними причинами браку безпеки, а отже, це дозволяє нам реагувати на потреби в галузі безпеки людини з точки зору громадян на місцевому рівні. Для того, щоб ефективно зрозуміти ці потреби, ПРООН проводить картування та оцінку потреб у трьох областях України.

У 2016 році ПРООН ініціювала дану оцінку безпеки та правосуддя на рівні громад, щоб скласти детальну картину обізнаності, ставлення та досвіду з взаємодії громадян щодо питань правосуддя та безпеки. Хоча інші відповідні дослідження вже проводилися, й низка доповідей є доступними, цей звіт охоплює питання глибше аби чіткіше та повніше скласти уявлення щодо потреб. Крім того, географічне охоплення дозволяє позиціонувати ситуацію в районах, що зазнали безпосереднього впливу конфлікту, в контексті загальнонаціональної ситуації.

Таким чином, це дослідження має на меті поставити детальні питання в межах репрезентативного та статистично надійного опитування домогосподарств, яке охопило широке коло взаємопов'язаних питань, включаючи питання безпеки, правосуддя й адміністративних послуг. Опитування було розроблено таким чином, щоб показати будь-які істотні відмінності в ставленні, виходячи зі: статі; віку; географічного положення (сільські й міські місцевості; близькість до лінії зіткнення), а також рівня доходу.

Ця оцінка була зосереджена на трьох областях, в яких ПРООН розпочала програму безпеки та правосуддя на рівні громад: це Житомирська область (Центральна/Західна Україна), а також контрольовані урядом райони Донецької та Луганської областей.

Оцінка складалася з:

1) кількісного обстеження домашніх господарств; 2) кількісного опитування користувачів судових послуг/спостерігачів; 3) якісних інтерв'ю з органами правосуддя та 4) якісних інтерв'ю з традиційно недостатньо представленими групами.

Інформація, що міститься в цьому звіті, коротко представляє основні висновки дослідження.

Доповідь покликана представити інформацію органам державної влади, громадянському суспільству та міжнародним партнерам, щоб:

- » визначити пріоритетні сфери, в яких необхідні реформи та робота з відновлення;
- » проводити моніторинг і оцінку ефективності реформ у сфері правосуддя та надання послуг;
- » просувати зміни державної політики та законодавчі зміни як на національному, так і на регіональному рівні.

Більшість проблем, які змушують людей почуватися невпевнено, - це не ті питання, якими займаються правоохоронні органи або судова система.

Цей звіт складається з наступних розділів:

- » Розділ 1 Вступ
- » Розділ 2 Огляд демографії опитаного населення.
- » Розділ 3 Основні результати за всіма областями
- » Розділ 4 Короткий виклад основних висновків по кожній області
- » Додаток 1 Докладний опис методології дослідження
- » Додаток 2 Детальна розбивка демографічних даних за областями

Практикуючим фахівцям і розробникам політичної стратегії пропонується використовувати ці дані для розробки практичних заходів, які можуть бути реалізовані на місцевому рівні, та для оцінки ефективності цих заходів із плином часу.

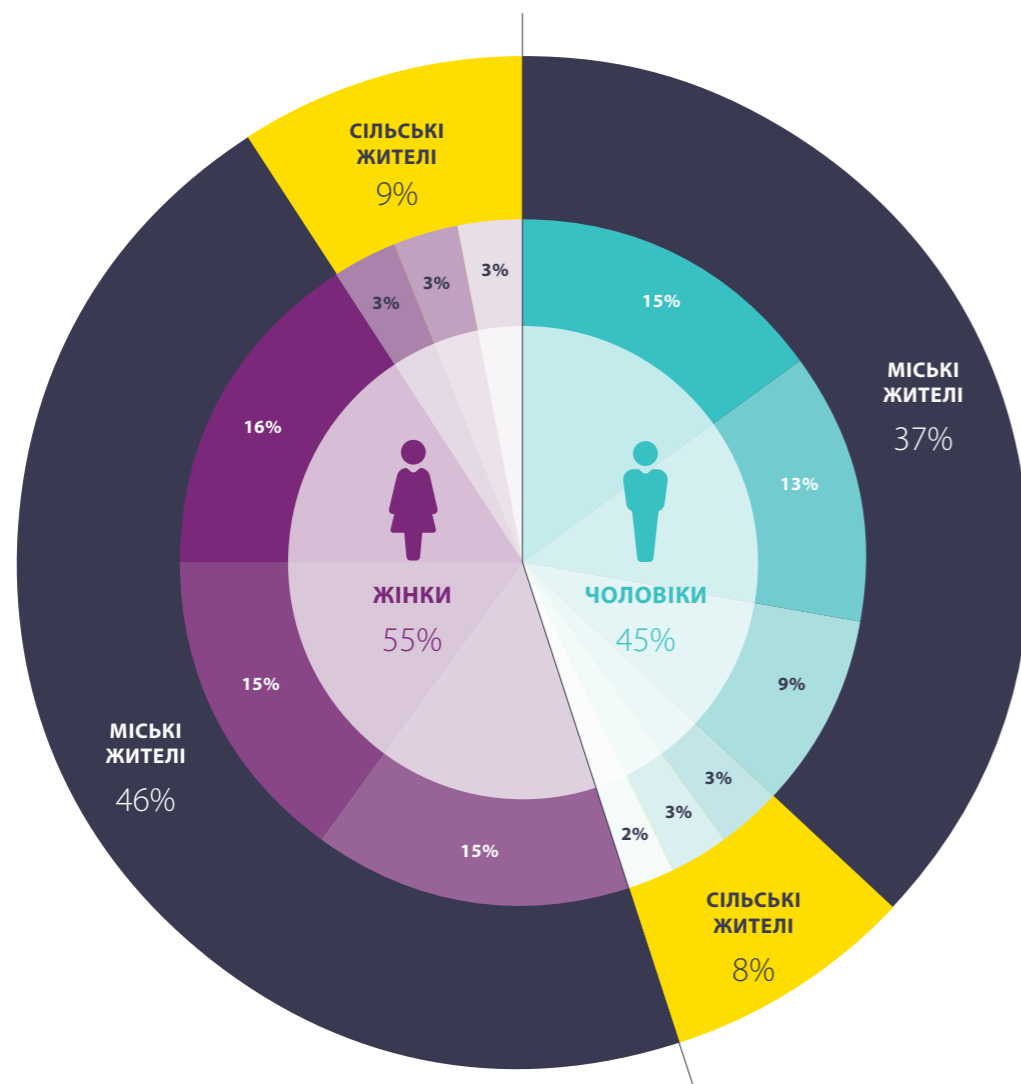
Повні детальні результати обстеження для кожної області доступні он-лайн посиланням:

www.bit.ly/UNDPRuleofLaw

03 ДЕМОГРАФІЯ

Опитування розроблене таким чином, щоб відобразити регіональні демографічні дані з точки зору віку, статі та розподілу між міськими/сільськими мешканцями, ґрунтуючись на даних Державної служби статистики за 2016 р. Детальна розбивка демографічних даних за областями наведена нижче:

Таблиця 1: Демографія респондентів Донецької області

ЖІНКИ

МІСЬКІ ЖИТЕЛІ

- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

СІЛЬСЬКІ ЖИТЕЛІ

- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

ЧОЛОВІКИ

МІСЬКІ ЖИТЕЛІ

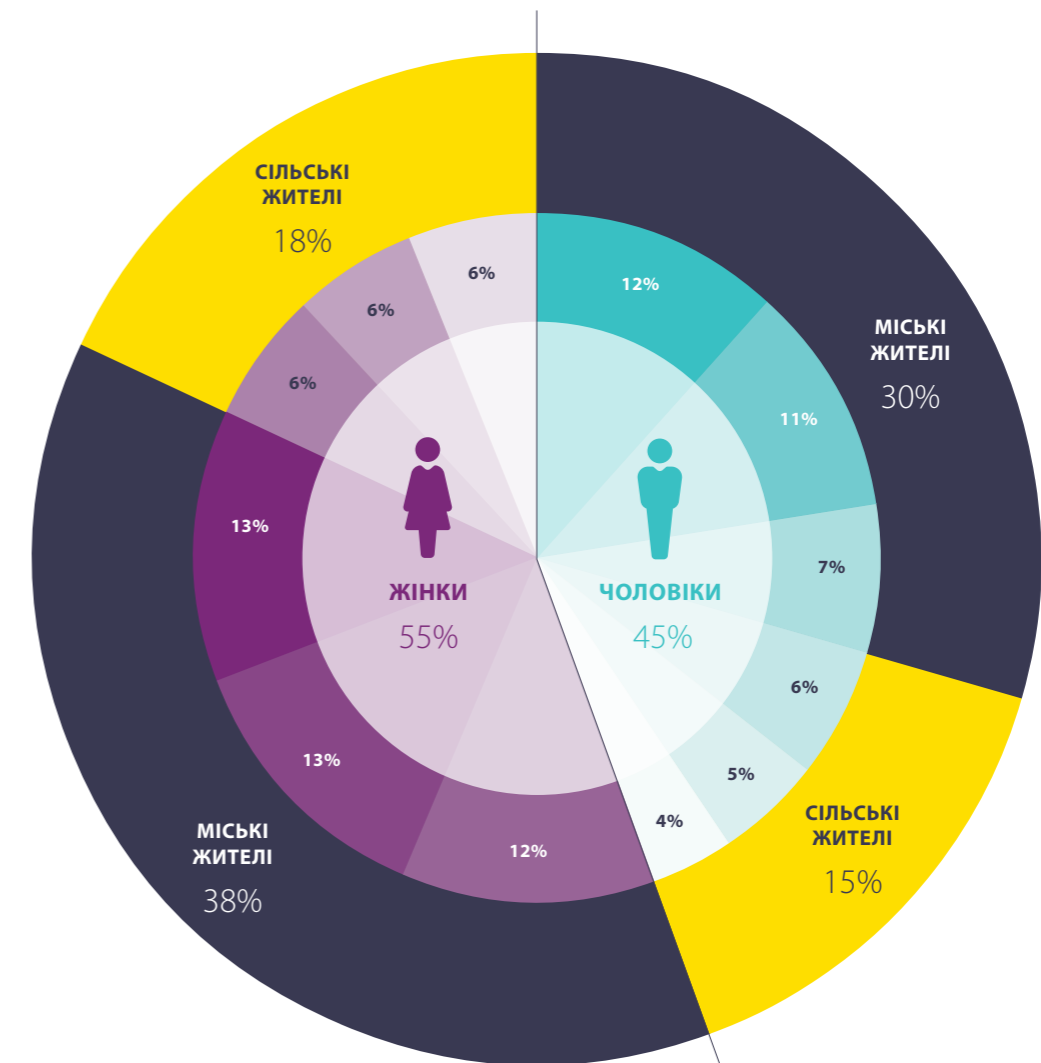
- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

СІЛЬСЬКІ ЖИТЕЛІ

- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

Таблиця 2: Демографія респондентів Луганської області

ЖІНКИ

МІСЬКІ ЖИТЕЛІ

- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

СІЛЬСЬКІ ЖИТЕЛІ

- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

ЧОЛОВІКИ

МІСЬКІ ЖИТЕЛІ

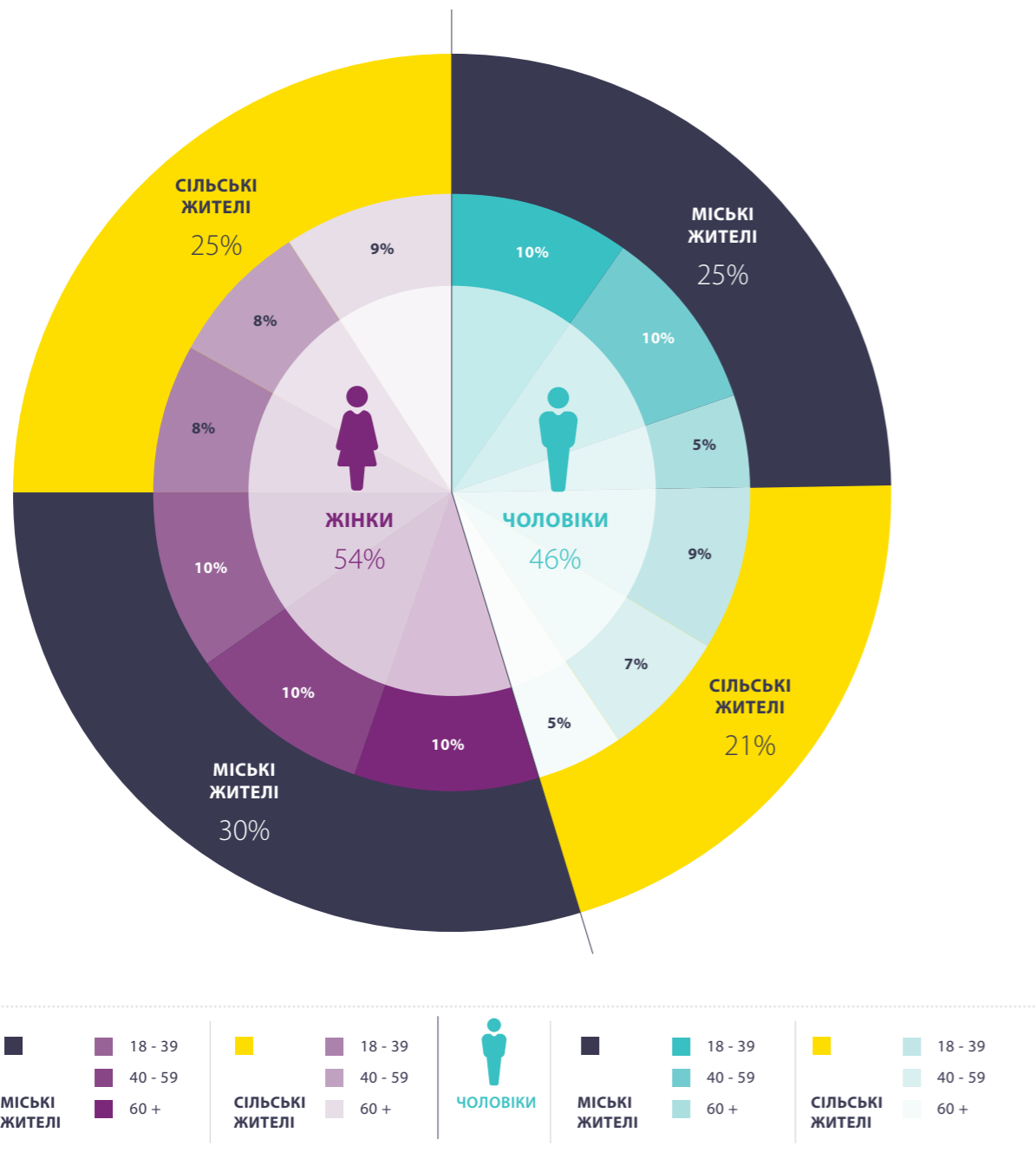
- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

СІЛЬСЬКІ ЖИТЕЛІ

- 18 - 39
- 40 - 59
- 60 +

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

Таблиця 3: Демографія респондентів Житомирської області

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

Респондентам ставили запитання щодо їхнього матеріального становища, рівня освіти, релігійної приналежності та інші питання, які були визнані потенційно актуальними. Переважна більшість (близько двох третин) респондентів одружені. Серед населення старшого віку (від шістдесяти років і старше) в усіх областях приблизно вдвічі більше жінок, ніж чоловіків, що є загальною картиною в країні. Переважна більшість респондентів ідентифікували себе як християни в усіх областях (у діапазоні 92-98%). Опитане населення в цілому добре освічене, але не багате. Принаймні дві третини респондентів завершили середню освіту, й значна меншість має певну вищу освіту (відповідно 33% в Донецькій, 26% і 23% в Луганській та Житомирській областях). Більшість респондентів називають себе

бідними, аніж багатими, й найбільша частка в усіх областях заявили, що вони мають гроші на їжу, але не на одяг (в межах 40-47%).

Близько чверті респондентів у Донецькій та Луганській областях заявили, що вони не мають достатньо грошей на їжу.²

У Житомирській області 10% респондентів заявили, що вони не мають достатньо грошей на їжу. Люди, що мають достатньо ресурсів на предмети розкоші, такі як електроніка, склали 5% або менше в кожній з областей.

Респондентів, які назвали себе внутрішньо переміщеними особами (ВПО), виявилось набагато менше, ніж можна було очікувати (лише 6% і 5% у Донецькій і Луганській областях відповідно). Це підтверджує твердження ВПО протягом обговорень у фокус-групах щодо того, що багато ВПО повертаються до непідконтрольних районів через матеріальну скруту. Респондентів також запитували, чи вони або члени їхніх сімей брали участь у воєнних діях. У Донецькій і Луганській областях близько 1-2% респондентів відповіли "так" на ці питання. На відміну від цього, в Житомирі, два відсотки (2%) опитаних заявили, що вони особисто брали участь у воєнних діях, тоді як ще 15% заявили, що близький член їхньої родини воював у конфлікті.

² Ці частки становлять 26% у Донецьку та 23% у Луганську

04 ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

У цьому розділі пропонується огляд тем, спільних для областей; у наступному розділі наводиться коротка інформація щодо конкретних результатів за кожною областю.

>

СПРИЙНЯТТЯ БЕЗПЕКИ

Жінки та бідні люди менш схильні почуватися в безпеці в своїх громадах або у власних будинках після настання темряви

Жінки, діти, люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями вважаються категоріями, для яких рівень безпеки нижчий, тоді як ВПО та релігійні меншини розглядаються як такі, що мають однаковий рівень безпеки

3.1. Питання безпеки

Відповідаючи на питання щодо відчуття безпеки в будинку або в своїх громадах (поза межами оселі), більшість респондентів згодні або повністю згодні, що протягом дня в своїх будинках і громадах вони почувалися в безпеці. Цей показник помітно знижується в нічний час, особливо це стосується жінок-респондентів. Респонденти з вищих майнових прошарків більш ймовірно відповідали, що вони почувалися в безпеці, ніж представники нижчих майнових прошарків, особливо в нічний час, поза оселею. Як не дивно, вік не має істотного впливу на сприйняття безпеки. Проте, стать відіграє величезну роль.

Шокуючими даними є те, що одна третина жінок не почувалися в безпеці в своїх власних будинках в нічний час, і дві третини не відчують себе в безпеці в своїй громаді в нічний час.

Мешканці міст також повідомили, що почувалися в меншій безпеці в нічний час, ніж мешканці сільської місцевості в Донецькій і Луганській областях; для Житомирської області ситуація виявилася зворотною.

Респонденти також вважають, що групи, які традиційно вважаються вразливими, такі як ВПО та релігійні меншини, почувалися настільки ж безпечно у своїх громадах, як і інші члени громад; це підтримали ВПО, які в усіх областях заявляли, що живуть у злагоді зі своїми приймаючими громадами.

Жінки, діти, люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями часто вважаються категоріями, для яких рівень безпеки нижчий, ніж для населення в цілому, особливо в містах.

Це може бути пов'язане з тим, що міські громади більш обізнані щодо їхніх потреб, або сільські громади більше схильні звертати увагу на інших. У всіх трьох областях більшість респондентів заявили, що вони не знайомі з жодним членом ЛГБТ-спільноти або людьми, що живуть з ВІЛ, а отже не можуть нічого сказати щодо їхньої безпеки порівняно з громадою в цілому. У межах ФГ респонденти, які живуть із ВІЛ або члени ЛГБТ пояснювали, що вони, як правило, не розкриваються перед своїми громадами, а іноді навіть перед своїми сім'ями через побоювання за свою безпеку та соціальний остракізм, який, на їхню думку, стане наслідком цього.

Серед населення старшого віку (від шістдесяти років і старше) в усіх областях приблизно вдвічі більше жінок, ніж чоловіків, що є загальною картиною в країні.

>

ПРИЧИНИ НЕДОСТАТНЬОГО РІВНЯ БЕЗПЕКИ

Безробіття та бідність найбільше турбують практично всіх

Люди сприймають майнові злочини, а не насильницькі, як такі, що є найпоширенішими

Зі 124 ВПО, що взяли участь у дослідженні, 11 вважають, що напруженість у відносинах із приймаючими громадами є серйозною проблемою

У Донецькій області четверо з 67 опитаних ВПО повідомили, що напруженість між ВПО та приймаючою громадою є серйозною проблемою, а 12 заявили, що це невелика проблема

Респондентам надали перелік із тринадцяти проблем, які можуть призвести до виникнення відчуття браку безпеки. Їм було запропоновано висловити свою думку, чи це головна, чи другорядна проблема, з якою стикається їхня громада, чи такої проблеми немає. Найчастіше згадували такі головні проблеми, як: бідність і безробіття (у всіх областях їх визначили як головні проблеми приблизно 90% респондентів), далі йдуть корупція та алкоголізм. Існує невелика різниця між сприйняттям респондентів чоловічої і жіночої статі. Проблеми, більш пов'язані з конфліктом, такі як міни, обстріли, пов'язані з конфліктом травми або напружені відносини між ВПО та приймаючими громадами, виявилися значно менш пріоритетними.

У Донецькій області зовнішнє освітлення, безпритульні собаки та забруднення навколишнього середовища оцінюються як більша проблема, ніж обстріли.

Це саме стосується навіть респондентів, які живуть у межах 20 км від лінії зіткнення, і вказує на те, що найбільш нагальні потреби жителів цих місцевостей не обов'язково пов'язані з конфліктом, хоча конфлікт може каталізувати або обтяжити перебіг подій, наприклад, алкоголізм, бідність і безробіття. У всіх областях дрібні крадіжки, за якими йдуть крадіжки, поєднані з проникненням, розглядаються як найпоширеніші злочини або спори. Через те, що при дрібних крадіжках викрадене майно має малу цінність, вони можуть так ніколи не бути зареєстрованими як злочини (дрібна крадіжка, якщо вартість збитків становить менше 137 гривень, є не злочином, а адміністративним правопорушенням),

не кажучи вже про передачу до суду. На масштаб проблеми вказують коментарі співробітника прокуратури з Донецької області, який пояснив, що в перші три місяці 2016 року до поліції повідомили про 3000 випадків, з яких 1500 були крадіжками. Із загального обсягу 1500 крадіжок лише 250 можна розглядати як злочини. Тобто, 83% всіх жертв крадіжок, які повідомили про те, що трапилося, поліції, отримали відмову від системи правосуддя займатися їхніми справами.³ Це, ймовірно, сприяє негативному суспільному ставленню до інститутів правосуддя та підриває позитивні результати процесу реформ, що триває. Політикам необхідно розглянути можливості кращого реагування на такі малоцінні, але дуже поширені правопорушення.

Існує явна необхідність знайти механізми розв'язання невеликих злочинів і суперечок таким чином, щоб у людей було відчуття відновлення справедливості, навіть за межами офіційної системи правосуддя.

У Донецькій області четверо з 67 опитаних ВПО повідомили про напруженість у відносинах між ВПО та приймаючою громадою як про головну проблему і 12 заявили, що це другорядна проблема. У Луганській області семеро з 57 опитаних ВПО повідомили, що напруженість між ВПО та приймаючою громадою є серйозною проблемою, а 15 заявили, що це другорядна проблема. Є декілька проблем, які більш ймовірно вважаються "головними проблемами" в міських районах, аніж у сільських районах: корупція, зловживання наркотиками, забруднення навколишнього середовища, а також люди, травмовані внаслідок конфлікту.

Слід також зазначити, що, після безробіття та бідності респонденти в сільських населених пунктах Луганської області наголошують на недостатньому вуличному освітленні як на причині відсутності безпеки, що є одним з напрямків роботи ПРООН із місцевими органами влади з метою посилення безпеки на рівні громад.

Не дивно, що поліція має набагато більшу присутність у міських поселеннях, ніж у сільській місцевості. 75-86% респондентів у містах зазначили, що поліція в їхній місцевості буває регулярно або час від часу, в порівнянні з 40-53% в сільській місцевості. Час реагування для сільської місцевості неминуче довший через відстань, яку необхідно подолати, ніж для міських районів, але поліція, як правило, потерпає через нестачу транспортних засобів і палива, що робить її набагато менш здатною ефективно здійснювати поліцейську діяльність в цих районах.

В інших країнах відкриті зустрічі громади з поліцейськими або громадськими лідерами з приводу їхніх конкретних проблем у сфері безпеки визнані ефективним способом підвищення рівня безпеки на місцевому рівні.

Незважаючи на законодавчі реформи, згідно з якими поліція повинна взаємодіяти з громадськістю, в тому числі шляхом регулярного звітування та консультацій, більшість людей стверджують, що такі зустрічі не відбуваються ніколи або відбуваються рідко.

Опитані жінки почуваються в меншій безпеці в своїх будинках у нічний час, ніж чоловіки-респонденти, і цей розрив великий.

У зв'язку з цим виникає питання про те, що змушує жінок почуватися в небезпеці. У той час, як можливі декілька відповідей, одна з них - те, що вони бояться інших людей, які живуть з ними. В межах опитування респондентам не ставили питання з етичних міркувань та міркувань безпеки респондентів, чи відбувається насильство в їхніх власних будинках. Замість цього в якості опосередкованого показника їх запитували, чи відбувається це в межах їхньої громади. Відповідаючи на питання щодо поширеності домашнього насильства, близько одного з п'яти респондентів визнавали, що деякі форми насильства з боку інтимного партнера (які призводять чи не призводять до травм) мають місце час від часу або регулярно в їхніх громадах. Менше однієї третини сказали, що це рідко трапляється в їхніх громадах, і лише трохи менше половини стверджують, що це не трапляється ніколи.

<

ПОЛІЦЕЙСЬКА РОБОТА

Близько половини сільських мешканців вважають, що поліція ніколи не відвідує їхні громади або робить це рідко

<

НАСИЛЬСТВО З БОКУ ІНТИМНОГО ПАРТНЕРА

Жінки почуваються набагато в меншій безпеці вдома, ніж чоловіки.

Близько половини людей вважають, що насильство з боку інтимних партнерів у їхніх громадах не відбувається ніколи.

³ Ті 1250 випадків, які не були зафіксовані поліцією, були розв'язані в неофіційному порядку або через адміністрацію, або просто шляхом відмови від подальших дій.

МІННА БЕЗПЕКА

З тих, хто мав контакт із мінами, близько половини повідомили про це органам влади

Низький рівень визнання насильства з боку інтимних партнерів підкреслює те, що треба подолати довгий шлях, аби підвищити обізнаність щодо існування та поширеності цього виду злочинів, що є особливо складним завданням через те, що такі злочини відбуваються приховано, в домашніх умовах.

Голови місцевих адміністрацій в області погодилися, що одна з найбільших проблем - пошук відповідних засобів надання допомоги жертвам/ постраждалим від домашнього насильства. За словами однієї жінки-адміністративного керівника, домашнє насильство виявити просто, але не існує жодного механізму реагування, тому що адміністративне стягнення у вигляді 15 діб адміністративного арешту не є достатньою мірою.

Це підкреслює необхідність запровадження змін до цивільного та кримінального законодавства та практики правозастосування, аби забезпечити більш широкий спектр можливостей для жертв.

Сприйняття респондентами поширеності НІП вивчалось за допомогою трьох сценаріїв: 1) чоловік погрожує своїй дружині фізичним насильством, 2) чоловік і дружина фізично б'ються, але ніхто не постраждав, і 3) чоловік і дружина фізично б'ються, і дружина отримує серйозну травму.

У кожній з областей близько половини респондентів зауважили, що принаймні один із цих сценаріїв мав місце в їхніх громадах. Більше 90% респондентів погодилися з тим, що зовнішнє втручання, зокрема, повідомлення поліції, необхідне, принаймні, при одному із цих сценаріїв, наприклад, коли дружина отримала тілесні ушкодження. Цей висновок відрізняється від результатів опитування, проведеного в 2015 р. українським центром соціальних реформ, згідно з яким лише 32% респондентів вважали, що поліція допоможе розв'язати ситуації насильства з боку інтимного партнера. Таку різницю можна пояснити тим фактом, що опитування 2015 р. було національним, а не за конкретними областями, а також тим, що більшість людей вважають, що участь поліції корисна або виправдана, лише коли жінка серйозно травмована, але без наявності травми поліція не допоможе.

Більшість людей вказали, що вони не стикалися із мінами: лише 39 респондентів у Донецькій області та лише 16 у Луганській області повідомили, що вони мали такий досвід. Близько половини з тих, хто стикався, повідомили про це відповідні органи, й, загалом, що міни були знешкожені без витрат, хоча декілька респондентів зауважили, що цей процес міг би бути швидшим.

3.2. Доступ до правосуддя

Респонденти вважають, що звернення до системи правосуддя, як правило, до поліції, є найкращим способом вирішення таких проблем, як крадіжка, поєднана з проникненням, і завдання матеріальних збитків. Земельні спори, втім, у переважній більшості випадків не сприймаються як такі, що мають розглядатися системою правосуддя. Краще їх вирішувати з місцевою адміністрацією. Це вказує на те, що хоча більшість громадян залежить від офіційної системи правосуддя в питаннях вирішення правових проблем, альтернативні механізми вирішення спорів дійсно існують та іноді використовуються. Крім того, позитивним є те, що, незважаючи на численні проблеми в системі правосуддя, більшість респондентів вважають за краще вирішувати питання через систему правосуддя, а не брати справу в свої власні руки.

Близько 40% респондентів у всіх трьох областях сказали, що якщо б вони були жертвою злочину, вони безумовно або ймовірно досягли б справедливості, в той час як 15-20% людей сказали, що вони точно не домоглися б справедливості. Ця відповідь чітко відображала матеріальний стан респондентів: що вищий діапазон доходів, тим більше люди вірять, що зможуть досягти справедливості. Також спостерігалася значна гендерна відмінність: чоловіки набагато частіше, ніж жінки, вважали, що домоглися б справедливості незалежно від матеріального стану.

Ті, хто вважає, що вони б не досягли справедливості, стверджували, що це так, тому що вони недостатньо багаті або впливові. Близько 50-80% людей у кожній області обрали ці два варіанти.

Підсумовуючи, бідніші люди та жінки, тобто ті, які вважають себе недостатньо впливовими, відчужені від системи правосуддя, яка сприймається як така, що пріоритизує потреби багатих і можновладних.

Незважаючи на ці відповіді, не все сприйняття системи суто негативне. У переважній більшості випадків респонденти очікують, що, якщо

вони звернуться до поліції, суду або адвокатів безоплатної правової допомоги, до них ставитимуться з повагою. У всіх областях близько 90% людей вважають, що їх вислухають, до них поставляться з повагою, і їм не потрібно буде платити поліції. Водночас вони налаштовані скептично щодо того, чи звернення до поліції забезпечить справедливий і своєчасний результат, особливо жінки-респонденти.

Близько половини всіх респондентів у всіх областях вважають, що поліція з більшою ймовірністю допоможе, якщо їй заплатити, й більше шансів, що вона стане на бік людини, що є багатшою/впливовішою. Аналогічну стурбованість висловлювали щодо судів та органів прокуратури.

Багато респондентів також стурбовані тим, скільки часу буде потрібно поліції, щоб зреагувати/вирішити проблему, особливо в сільській місцевості.

Таке переконання, що правосуддя та правоохоронні органи не служать потребам усіх людей рівною мірою, являє собою фундаментальну прогалину верховенства права, що наголошує на необхідності продовжувати впровадження реформ. Проте, позитивні очікування дають надію та передбачають, що ці інститути не обов'язково зазнають невдачі в своїй початковій і прямій взаємодії з більшістю громадян.

У всіх трьох областях респонденти-жінки частіше, ніж чоловіки, стверджували, що однією з основних причин, чому вони вважають, що не зможуть домогтися справедливості, є те, що вони бояться за свою безпеку.

З урахуванням інших відповідей можна зробити висновок щодо того, що вони бояться не поліції або самих судів, а репресій з боку злочинців або інших сторін. У зв'язку з цим виникає необхідність підвищення рівня довіри та поліпшення послуг підтримки та захисту для заявників задля забезпечення рівного доступу до правосуддя, особливо для жінок.

СПРИЙНЯТТЯ СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ

Респонденти вважають, що в той час, як про злочини слід повідомляти в поліцію, більшість людей вважають за краще залучити місцеву адміністрацію до вирішення земельних спорів

Більшість громадян, особливо жінок і бідних верств населення, не мають довіри до системи правосуддя, але не очікують, що до них поставляться без поваги або вимагатимуть хабарі.

Близько 90% людей вважають, що їх вислухають, до них поставляться з повагою, і їм не потрібно буде платити поліції

ПРАВОВІ ПОСЛУГИ

Більшість людей знають про наявність безоплатної правової в ході судового розгляду, але не про безоплатні консультативні правові послуги ("первинна правова допомога")

Хоча люди в сільській місцевості, як правило, не знають про первинну правову допомогу, ті, хто живе близько до лінії зіткнення, краще поінформовані

ДОСТУП ДО СУДІВ

Суди, як правило, сприймаються як повільні та дорогі, й багато людей турбуються, що не зрозуміють процедур.

Більшість респондентів знають про доступність вторинної правової допомоги, тобто якби їх звинувачували в скоєнні злочину, але вони були б не в змозі оплатити послуги адвоката, їх забезпечили б адвокатом хза рахунок держави.

Більшість респондентів, які знають про вторинну правову допомогу, вважали, що будуть зобов'язані заплатити державному адвокату, та не були дуже впевнені, що їхні інтереси були б представлені так само добре, як приватним адвокатом.

Це вказує на необхідність підвищення спроможності та сприйняття державних послуг правової допомоги. Майже всі респонденти вважають, що юрист ставитиметься до них із повагою та буде представляти їхні інтереси. У двох областях висловлювали занепокоєння, чи буде легко знайти адвоката, а також у всіх областях більшість респондентів вважають, що вони не зможуть дозволити собі адвоката. Це підкреслює важливість безоплатної правової допомоги та забезпечення обізнаності про доступність таких послуг.

Хоча спостерігається висока обізнаність щодо вторинної правової допомоги, респонденти, особливо бідні, менш освічені та з сільських регіонів, як правило, не знають про наявність первинної правової допомоги.

е вказує на необхідності підвищення обізнаності щодо таких послуг у всіх трьох областях. Респонденти, обізнані щодо первинної правової допомоги, в переважній більшості випадків мали позитивне враження від якості послуг, які надаються, і в основному знали, що ці послуги безкоштовні. Крім того, ті, хто використовував послуги з надання первинної правової допомоги, в цілому були задоволені.

Однак, дехто повідомив, що їх просили заплатити постачальнику послуг. Це вказує на те, що інформаційні кампанії щодо первинних правових послуг мають підкреслювати, що ці послуги є безкоштовними, і що повинен існувати механізм, за допомогою якого люди зможуть повідомляти про постачальників послуг, які вимагають оплати. Це також вказує на необхідність підсилення внутрішнього нагляду постачальників правової допомоги.

Вразливі групи та спільноти, такі як ВПО й особи, які проживають у межах 20 км від лінії зіткнення, більш обізнані щодо первинної правової допомоги, ніж основна маса населення. Це вказує на те, що, можливо, в конкретних областях вже робляться зусилля задля поліпшення обізнаності щодо правової допомоги.

Респонденти висловлювали занепокоєння із приводу того, чи вони зрозуміють судові процедури, а в деяких областях відчували, що вони не знають, як почати справу. Це підкреслює необхідність підсилення навчання та підвищення обізнаності, аби допомогти громадянам зрозуміти судовий процес.

Багато респондентів, особливо жінок, не думають, що зможуть дозволити собі судові витрати, пов'язані з будь-якими претензіями.

Оскільки судові витрати нещодавно зросли, а можливість відмови усунули, на даний час існує ще більше фінансових перешкод на шляху доступу до правосуддя. Респонденти також висловлювали занепокоєння з приводу тривалості періоду, що знадобиться суду, щоб прийняти рішення у справі. Судді в усіх трьох областях пояснюють значні затримки кількістю вакантних посад. У той самий час, із поліпшенням процедур і обладнання, затримки можна скоротити за рахунок підвищення ефективності судів без збільшення кількості штатних працівників судів.

Деякі респонденти стверджували, що живуть в районі, де якась особа або група людей із місцевої адміністрації допомагає у розв'язанні злочинів і суперечок, хоча кількість таких респондентів невелика. Вони мали в цілому позитивне сприйняття здатності місцевої адміністрації вирішувати ці проблеми швидко та справедливо, вказуючи, що певні переваги можна було б отримати від розширення спроможності місцевих адміністрацій щодо вирішення дрібних злочинів і суперечок.

Кількість людей, які безпосередньо стали жертвами злочину або суперечки в минулому році, - це відносно невелика частина опитаних, 110 осіб у Донецькій, 102 в Луганській і 133 у Житомирській областях.

Ті, хто визначив себе як жертву, відповідали на питання, 1) чи вони намагалися здобути правосуддя, та 2) чи вони вважають, що домоглися правосуддя. Більшість жертв відповіли "так" на перше питання, але лише близько третини повідомили, що вони насправді домоглися правосуддя.

Жертви часто повідомляли про тривалі затримки та загальне відчуття, що з ними поводяться несправедливо. З іншого боку, більшість респондентів повідомили, що до них ставилися з повагою, що їхнє бачення того, що трапилося, вислухали, та що їх не просили платити/вони нічого не платили.

Необхідні подальші дослідження, щоб зрозуміти конкретні причини, чому жертви відчувають, що вони не отримують справедливого ставлення, що може бути пов'язане з такими факторами, - чи був знайдений злочинець, чи він був засуджений

і отримав належне покарання, або відсутність фінансового відшкодування.

Респондентів запитували, чи їм були необхідні будь-які з наступних адміністративних послуг: 1) свідоцтво про народження або смерть; 2) реєстрація місця проживання (прописка); 3) реєстрація земельних ділянок; або 4) державна допомога. Ті, хто сказав "так", відповідали на уточнюючі питання, щоб дослідити, які дії вони вживали, та наскільки вони задоволені отриманими послугами.

Свідоцтва про народження або смерть: Майже всі респонденти-жінки, яким було потрібно отримати свідоцтво про народження або смерть у минулому році, в тому числі ВПО та ті, хто живе в межах 20 км від лінії зіткнення, сказали, що вони його отримали.

Жінки, очевидно, частіше відповідають за вирішення адміністративних питань родини. Крім того, майже всі, хто намагався отримати свідоцтво про народження або смерть, повідомили, що задоволені процесом, вказуючи, що цей процес ефективно працює в усіх трьох областях, і що немає проблем в обізнаності щодо того, як зареєструвати факт народження або смерті, навіть для ВПО та тих, хто живе близько до лінії зіткнення.

Реєстрація місця проживання: Майже кожен респондент, якому було необхідно зареєструвати місце проживання, спробував це зробити, але близько чверті респондентів повідомили, що вони не задоволені процесом.

Реєстрація землі: Більшість респондентів, яким було потрібно зареєструвати землю, змогли це зробити, але від половини до чверті респондентів були незадоволені цим процесом, в залежності від області.

ВРАЖЕННЯ ОСІБ, ЯКІ БАЛИ УЧАСТЬ У СУДОВИХ ЗАСІДАННЯХ

Лише близько однієї третини жертв злочинів або спорів вважають, що їхня справа була вирішена справедливо

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ

Люди задоволені процесом отримання свідоцтва про народження або смерть

Близько чверті людей незадоволені процесом, пов'язаним із реєстрацією місця проживання, до половини людей незадоволені процесом реєстрації землі, а близько двох третин людей незадоволені процесом отримання державної допомоги

ВІДДАННЯ ПЕРЕВАГИ ЗАСОБАМ КОМУНІКАЦІЇ

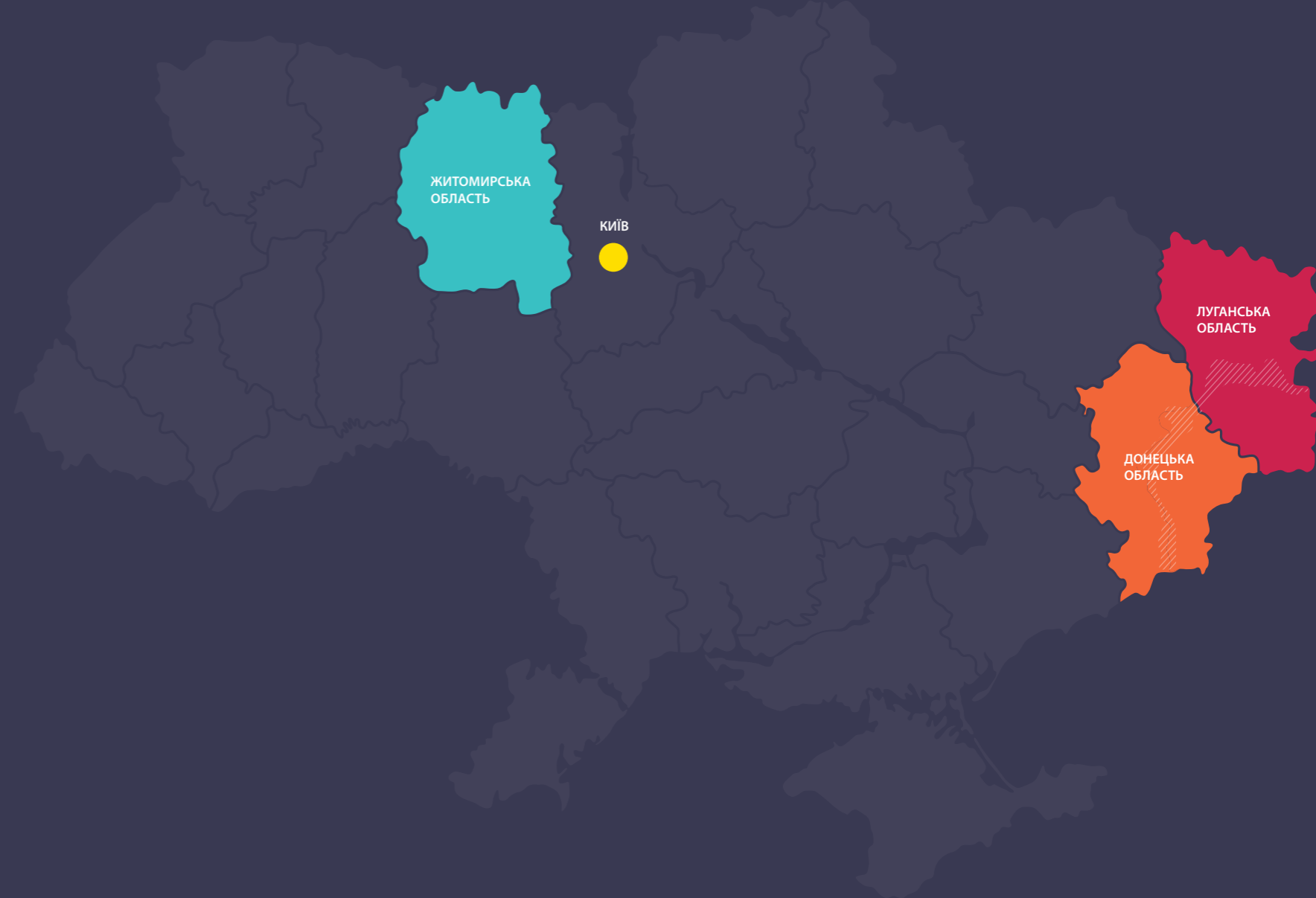
Так чи інакше, найефективнішим засобом передачі інформації мешканцям цих трьох областей є телефонні дзвінки, газети, українське телебачення і веб-сайти. Три засоби інформації, які вважаються однозначно неефективними, є російське телебачення, місцеве телебачення та російське радіо. Громадські зібрання, текстові повідомлення, листівки та плакати в громадському транспорті/місцях вважаються певною мірою ефективними.

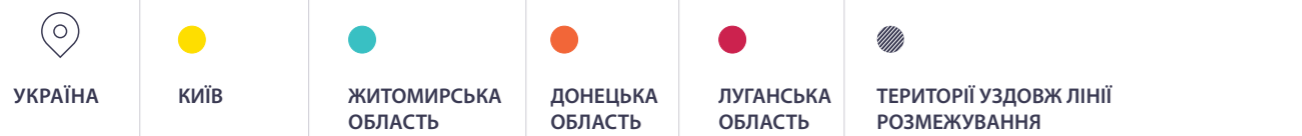
“Один із найбільших викликів - те, що люди мають симптоми посттравматичного стресу, не знаючи причин чи як його лікувати”.

- Пастор, Донецька область.

КОРОТКИЙ ВИКЛАД РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ ПО КОЖНІЙ ОБЛАСТІ

Порівняння результатів за областями

	ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ	ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ	ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ
Люди, які вважають, що вони, безумовно, не досягнуть справедливості	20%	20%	26%
Люди, які відчувають, що навряд чи зможуть домогтися справедливості	40%	44%	38%
Люди, які вважають, що жінки в їхніх громадах коли-небудь серйозно страждали від насильства в сім'ї	52%	50%	40%
Опитані жінки, які сказали, що вони не досягли б справедливості, тому що вони побоюються за свою безпеку	31%	31%	47%
Опитані чоловіки, які сказали, що вони не досягли б справедливості, тому що вони побоюються за свою безпеку	12%	12%	27%
Поінформованість щодо існування первинної правової допомоги	12% (Загальне населення), 26% (Сільське населення)	12% (Загальне населення), 26% (Сільське населення)	18% (Загальне населення), 33% (Сільське населення)
Респонденти, які проживають у межах 20 км від лінії розмежування, які згадували обстріли як одну з головних проблем	63%	5%	

05 ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

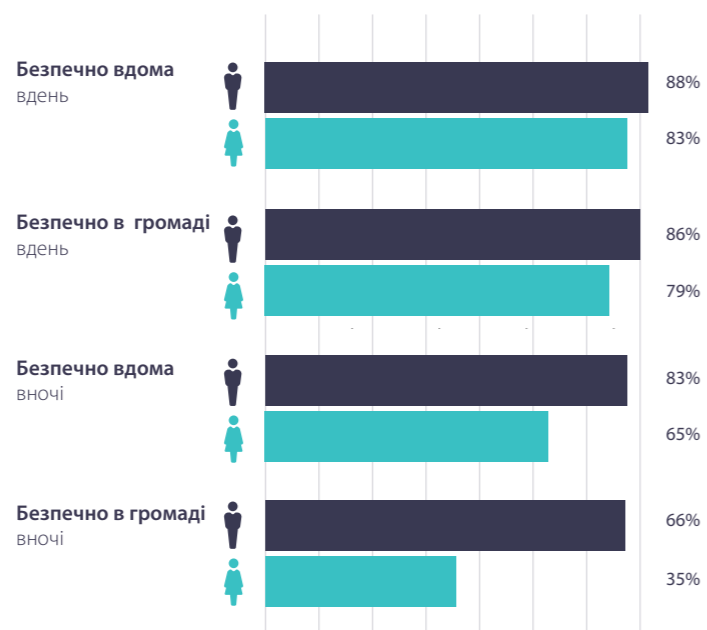
>

СПРИЙНЯТТЯ БЕЗПЕКИ

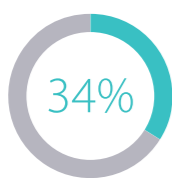
4.1. Питання безпеки

Відповідно до графіку, більшість людей сказали, що вони почуваються в безпеці вдома та в своїй громаді вдень.

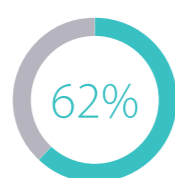
Але цей показник помітно знижується в нічний час, особливо для жінок, навіть у них вдома.

ЛЮДИ З ВИЩИМИ РІВНЯМИ ДОХОДІВ ПОКАЗУЮТЬ ТЕНДЕНЦІЮ ВПЕВНЕНІШЕ ПОЧУВАТИСЯ В НІЧНИЙ ЧАС ПОРІВНЯНО З БІДНІШИМИ ГРУПАМИ

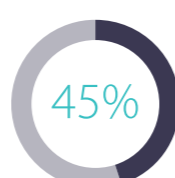

Найбідніші

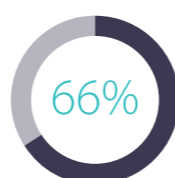

Найбагатші

ЛЮДИ, ЩО ЖИВУТЬ У МІСТАХ, МЕНШ ЙМОВІРНО ПОЧУВАЮТЬСЯ В БЕЗПЕЦІ ВНОЧІ В ПОРІВНЯННІ З МЕШКАНЦЯМИ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

Місто

Село

ПРИЧИНИ ВІДЧУТТЯ НЕЗАХИЩЕНОСТІ

Основними причинами недостатнього рівня безпеки, як правило, є ті, що безпосередньо не

пов'язані з конфліктом, навіть для людей, які живуть близько до лінії зіткнення.

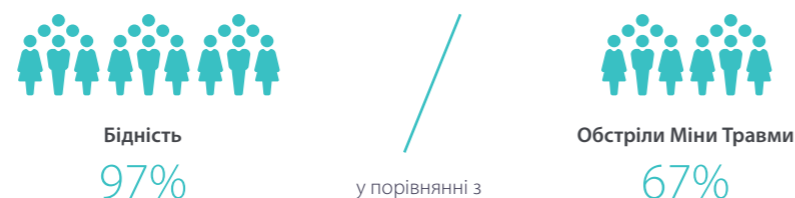
ОСНОВНІ ЧОТИРИ ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ЛЮДИ РОЗГЛЯДАЮТЬ, ЯК ОСНОВНІ:

Дещо менше людей у Донецькій області згадували серед "головних проблем" міни (15%); обстріли (24%) та осіб, травмованих внаслідок конфлікту (28%).

Навіть респонденти, які живуть близько до лінії зіткнення, визначали бідність (97%) як "головну проблему" частіше, ніж проблеми, пов'язані з конфліктом, такі як обстріли (63%).

ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИ ПРОБЛЕМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОНФЛІКТОМ

Це вказує на те, що нагальні потреби жителів області не обов'язково пов'язані зі збройним конфліктом як таким, а є, як і скрізь, економічними, що, звичайно, також ускладнюються конфліктом.

Це підтверджує той факт, що, на думку респондентів, найпоширенішими злочинами/суперечками в їхній області є: дрібні крадіжки (64%), крадіжки, поєднані з проникненням (41%), а також шахрайство (34%). Усі ці три види правопорушень є майновими, а не насильницькими.

Основні причини недостатності безпеки за наближеністю до зони конфлікту

■ <20 км від лінії зіткнення
(n = 322)

■ ≥ 20 км від лінії зіткнення
(n = 878)

Респонденти заявили, що правопорушення, які їх турбують найбільше, це і насильницькі злочини (тяжкі) (30%), крадіжки, поєднані з проникненням (21%) і дрібні крадіжки (10%). Двадцять відсотків (20%) заявили, що їх не турбують жодні правопорушення.

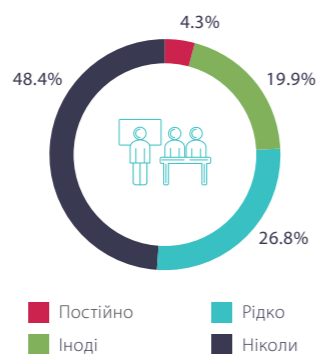
Велика кількість респондентів, які занепокоєні серйозними насильницькими злочинами (такими як вбивство або тероризм), вважають, що це є відображенням активного конфлікту в області.

БЕЗПЕКА НА РІВНІ ГРОМАД

Набагато більше людей із міст (86%) повідомили, що поліція буває в їхніх громадах регулярно або часто, порівняно з мешканцями сільської місцевості (46%).

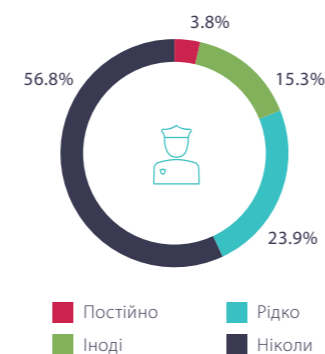
МІСЦЕВА АДМІНІСТРАЦІЯ ПРОВОДИТЬ ЗУСТРІЧІ З ГРОМАДАМИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

Зустрічі з громадою з проблемних питань щодо їхньої безпеки зазвичай не проводяться, як показано в таблиці нижче

ПОЛІЦІЯ ПРОВОДИТЬ ЗУСТРІЧІ З ГРОМАДАМИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

СПРИЙНЯТТЯ НАСИЛЬСТВА З БОКУ ІНТИМНОГО ПАРТНЕРА

Однією з можливих причин, які пояснюють, чому 35% жінок не почувалися в безпеці в себе вдома в нічний час, є те, що вони бояться інших людей, які проживають в їхньому будинку. З етичних міркувань і питань безпеки респондентів напряму не

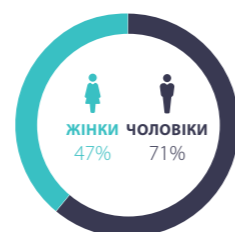
питали, чи це так ⁴ Опосередковано замість прямого питання щодо їхнього власного досвіду респондентам пропонували різні сценарії та питали, чи мало таке коли-небудь місце в їхніх громадах.

ПЕРЕКОНАННЯ ЩОДО ТИПІВ НАСИЛЬСТВА

в середньому 52%

респондентів заявили, що жінки в їхніх громадах зазнають серйозних травм внаслідок насильства в сім'ї

в середньому 59%

вказали, що в їхній громаді між чоловіком і дружиною бувають фізичні бійки

в середньому 58%

вказали, що в їхніх громадах чоловіки загрожують дружинам фізичним насильством

Це вказує на необхідність проведення комплексних профілактичних заходів і безпечних, доступних послуг із забезпечення захисту.

Вісімдесят вісім відсотків (88%) респондентів-чоловіків і 90% жінок-респондентів рекомендували жінці, яка зазнала серйозних ушкоджень від свого чоловіка, звернутися за зовнішньою допомогою, наприклад, піти в поліцію або розлучитись.

⁴ Питання анкети задавали не в приватній ситуації, отже інші члени домогосподарств могли почути відповіді.

МІННА БЕЗПЕКА

Підвищення обізнаності щодо мінної безпеки залишається головною проблемою, лише 62% респондентів вважають, що діти в громаді мають достатню обізнаність щодо мін.

Двадцять два відсотки (22%) респондентів заявили, що міни/пристрої, що не вибухнули, є проблемою безпеки в їхній громаді, й у цілому 39 респондентів повідомили, що вони бачили міну/пристрій, що не розірвався, в своїй громаді. Одинадцять (11) звернулися по допомогу задля знешкодження міни, й 10 з 11 мали позитивний досвід, пов'язаний із процесом знешкодження міни.

4.2. Доступ до правосуддя

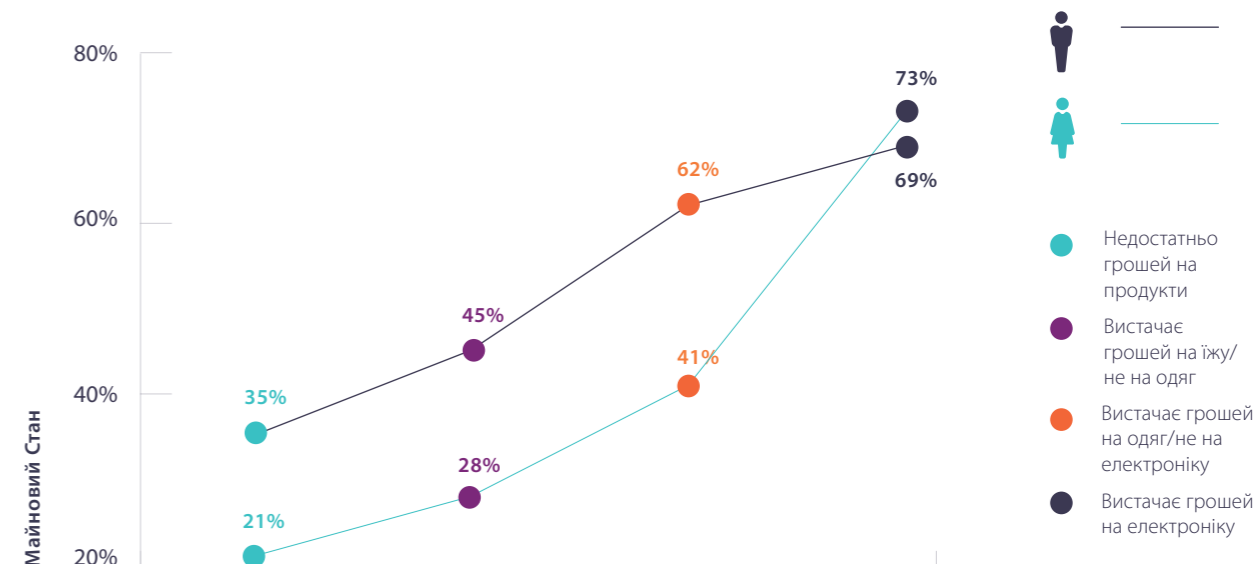
Переважна більшість респондентів вважають, що формальна система правосуддя, особливо поліція, є найефективнішим засобом, за допомогою якого необхідно вирішувати проблеми, пов'язані зі злочинами. Конкретніше, 99% респондентів вважають, що жертва крадіжки повинна звернутися до поліції, а 87% вважають, що те саме стосується жертви завдання матеріального збитку. Утім, існує сприйняття, що земельні спори найкраще вирішувати за межами формальної системи правосуддя; 46% респондентів вважають, що людина з такими проблемами має звертатися до місцевої адміністрації. Це вказує на те, що тоді як більшість громадян залежать від формальної системи правосуддя в плані вирішення таких проблем, існують альтернативні варіанти, які використовуються в деяких випадках. Це також вказує на те, що більшість респондентів вважають за краще вирішувати питання, пов'язані зі

злочинністю, або правові спори через систему правосуддя, а не "беручи справу в свої руки".

Відповідаючи на питання, чи вони вважають, що зможуть домогтися правосуддя, якщо стануть жертвою злочину, 7% респондентів вважають, що вони безумовно зможуть домогтися справедливості, 32% - що ймовірно, 40% - що це малоймовірно, а 20% вважають, що вони безумовно не зможуть домогтися справедливості.⁵

Як показано на графіку нижче, люди з високим рівнем доходу більш імовірно вважатимуть, що вони зможуть домогтися справедливості, ніж із низьким рівнем доходу, крім цього, чоловіки так вважають частіше, ніж жінки. Це вказує на те, що більшість жителів, особливо жінок і бідних верств населення, не мають довіри до системи правосуддя.

ЗМОЖУТЬ ДОМОГТИСЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ, СТАВШИ ЖЕРТВОЮ ЗЛОЧИНУ

⁵ 1% відмовилися від відповіді

Найчастіше респонденти пояснювали причину, чому вони вважають, що не досягнуть правосуддя, тим, що вони не достатньо багаті (80%) і не достатньо впливові (75%). Цікаво відзначити, що 31% жінок-респондентів згадували страх щодо своєї безпеки, в порівнянні з лише 12% респондентами чоловіками, як причину того, чому вони не зможуть домогтися справедливості. У зв'язку з цим виникає питання щодо того, які послуги підтримки та захисту доступні для жертв, які домагаються справедливості, особливо для жінок.

Вторинна правова допомога:

Більшість респондентів (81%) знають, що якщо їх звинуватять у злочині, але вони не зможуть дозволити собі адвоката, держава його їм призначить.

37% вважають, що державний адвокат чекатиме від них оплати, й 77% - що державний адвокат не представлятиме їхні інтереси так добре, як приватний адвокат.

Це свідчить про те, що існує необхідність поліпшити сприйняття та послуги державної системи правової допомоги.

Поліція: Респонденти, як правило, не бояться поліції, але налаштовані скептично щодо того, чи звернення до поліції призведе до справедливого вирішення. Конкретніше, 94% респондентів вважають, що їм буде легко знайти поліцію в разі потреби, й 88%, що поліція ставитиметься до них із повагою. Проте, лише 57% вважають, що поліція вирішить їхню проблему справедливо, 65% вважають, що поліція стане на бік людини, яка зможе більше заплатити, а 75% - на бік найвпливовішої людини. Майже всі респонденти (94%) вважають, що вони не матимуть платити поліції, але 49% вважають, що поліція ймовірно їм допоможе, якщо вони заплатять. Ще однією проблемою, яка викликає занепокоєння, є те, наскільки швидко працює поліція в сприйнятті людей, 70% зазначили, що поліція не реагуватиме швидко, а 62% відповіли, що поліція не зможе швидко вирішити проблему.

Прокуратура: Вісімдесят відсотків (80%) респондентів заявили, що вони вважають, що прокуратура буде ставитися до них з повагою, але 75% вважають, що прокуратура ймовірно допоможе, якщо заплатити.

Адвокати: Респонденти в цілому високої думки щодо адвокатів, і майже всі вважають, що адвокат буде ставитися

до них із повагою (95%), вислухає (98%) та якнайкраще представлятиме їхні інтереси (94%). Утім, висловлювалося занепокоєння, наскільки легко було б знайти адвоката (76%), і чи вони зможуть оплатити послуги адвоката (41%).

Суди: Дослідження показало, що 28% опитаних не вважають, що їм буде легко розпочати справу, а 80% думають, що вони б не зрозуміли процедур суду. Це підкреслює необхідність правової освіти, яка б допомогла громадянам зрозуміти судовий процес. Ще 55% не вважають, що зможуть дозволити собі судові витрати. Це підкреслює необхідність забезпечення рівного доступу до судів для всіх.

Респонденти переважно мають позитивне сприйняття суду, якщо вони були в змозі отримати до нього доступ: 83% вважають, що співробітники суду ставитимуться до них із повагою, а 93% не думають, що вони повинні будуть платити більше, ніж офіційні судові збори (хоча 71% вважають, що їм ймовірно допоможе, якщо вони це зроблять).

Судді: Майже всі респонденти вважають, що суддя ставитиметься до них з повагою (85%) і вислухає їх бачення ситуації (98%). Тридцять один відсоток (31%) опитаних вважають, що

суддя вирішить проблему швидко, а 55% - що справедливо, 77% згодні з твердженням про те, що суддя, швидше за все, стане на сторону людини, яка зможе найбільше заплатити, й 84% погоджуються, що суддя, швидше за все, стане на бік того, хто є найвпливовішим. Це ще раз підкреслює сприйняття громадськістю того, що система правосуддя не захистить звичайного громадянина України.

Учасники судових процесів виявили краще сприйняття суддів, ніж населення в цілому, але його ще можна поліпшувати:

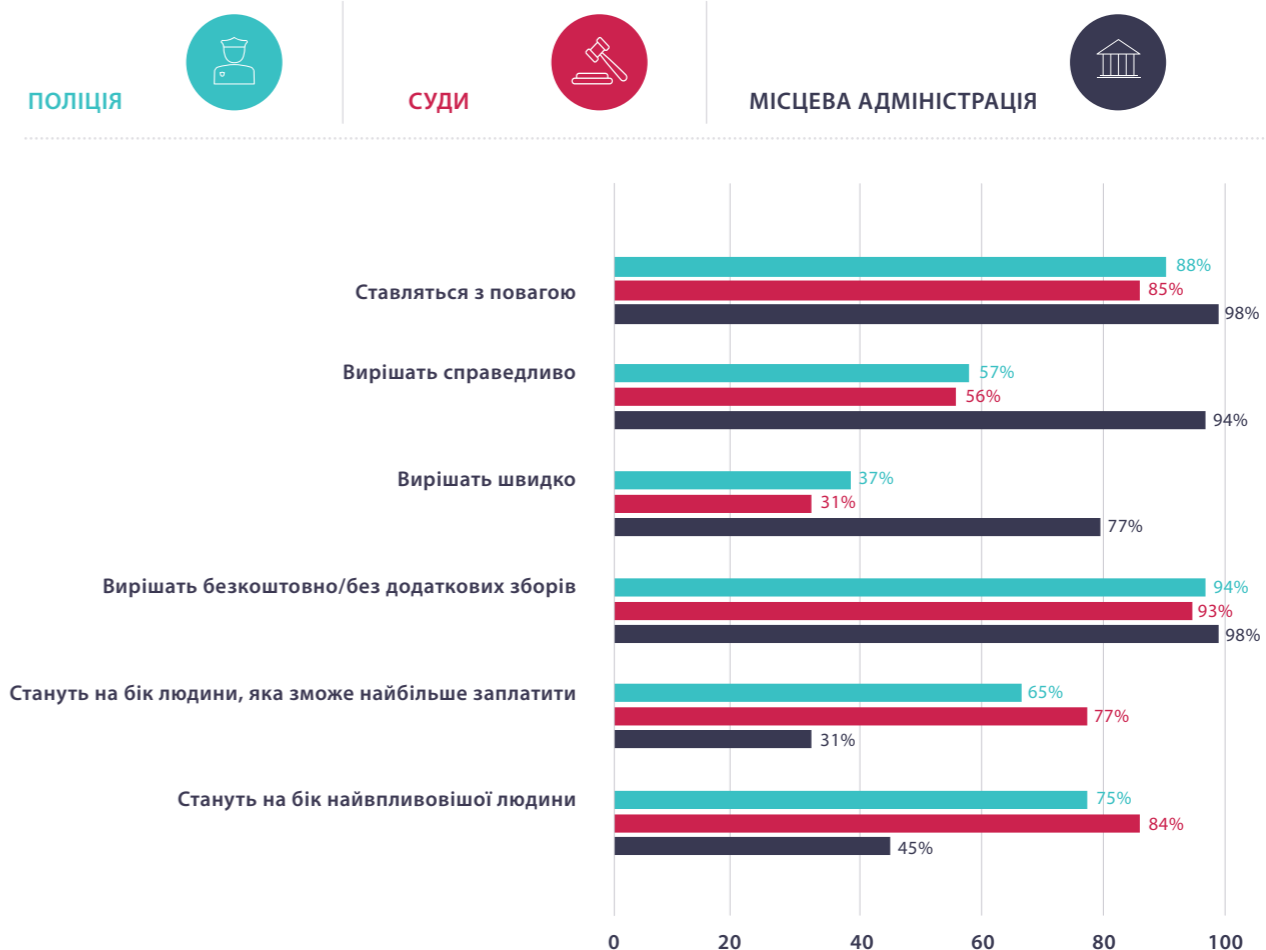
24% поточних користувачів послуг судів не мають впевненості, що суддя вирішить їхні проблеми справедливо, 63% вважають, що суддя, ймовірно, стане на сторону людини, яка зможе більше заплатити, й 74% - того, хто є найвпливовішим. Аналогічним чином, 53% учасників судових процесів не вважають, що суддя вирішить їхнє питання швидко.

Місцева адміністрація: Місцеві адміністрації в деяких, але не в усіх, громадах вирішують деякі правопорушення та суперечки - наприклад, суперечки між сусідами та дрібні крадіжки. Загалом 299 респондентів стверджують, що місцева адміністрація в їхніх громадах допомагає вирішувати правопорушення та суперечки. Цих

респондентів запитували, як, на їхню думку, місцеві адміністрації виконують цю функцію, і більшість відповіли позитивно: 98% вважають, що до них ставитимуться з повагою, 77% - що їхня проблема буде вирішена швидко, а 94% - справедливо. Проте, тридцять один відсоток (31%) людей вважають, що адміністрація стане на бік людини, яка зможе заплатити більше грошей, і 49% - що вона підтримає найвпливовішого. Це свідчить про те, що може бути корисно збільшити кількість місцевих адміністрацій, які зможуть врегулювати дрібні суперечки.

На графіку нижче представлений зведений аналіз цього розділу шляхом порівняння ставлення, яке очікують респонденти, за шістьма ключовими факторами, стосовно поліції, судів і місцевої адміністрації.

Очікування респондентів щодо ставлення з боку місцевих інституцій у Донецькій області

ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ З СИСТЕМОЮ ПРАВОСУДДЯ

Кількість респондентів, які повідомили, що вони стикалися з правопорушеннями або суперечками протягом минулого року, склала 110 (разом опитані в домогосподарствах і користувачі судових послуг). П'ятдесят осіб сказали, що вони стали жертвою злочину, 48 з них (96%) вказали, що вони намагалися домогтися справедливості, а 17 (34%) повідомили, що вони домоглися правосуддя. Таким чином, більшість людей, які звернулися за допомогою з власного приводу, злочину або спору, не задоволені результатами. Причина того, чому люди не задоволені результатами, не очевидна, особливо з урахуванням того факту, що фактичний досвід взаємодії з органами правосуддя був відносно позитивний. Необхідні додаткові якісні дослідження, аби більше дізнатися про особистий досвід жертв і перешкоди, з якими вони можуть зіткнутися при спробі отримати доступ до правосуддя.

ПРАВОВІ ПОСЛУГИ

Дослідження показало, що 22% респондентів обізнані щодо телефонів гарячої лінії державної правової допомоги, й рівень обізнаності нижчий серед мешканців сільських громад (12%) і бідних респондентів (17%). Ті, хто чув про гарячу лінію, впевнені в тому, що якби вони нею скористалися, до них би ставилися з повагою (97%), а надані рекомендації були б корисні (94%). Аналогічно, 29 з 34 респондентів, які використовували гарячу лінію, сказали, що знову нею скористаються, якщо це буде необхідно. Це вказує на брак знань, а не негативне сприйняття, що є основною потенційною перешкодою на шляху до успіху гарячої лінії.

Закон "Про безоплатну правову допомогу" був прийнятий 2 червня 2011 р. та впровадив принцип того, що послуги з надання первинної правової допомоги мають надаватися певним категоріям громадян.

Двадцять шість відсотків (26%) респондентів знають, що державні адвокати доступні для членів їхніх громад із правових питань. Нижчий рівень обізнаності спостерігається серед сільських громад (12%) і респондентів з низьким рівнем доходу (22%). Знову ж таки, ті, хто обізнаний щодо цієї послуги, мали позитивне сприйняття, й 90% з

61 респондента, який звертався до державного адвоката з правових питань, повернувся б, якби в цьому виникла необхідність. Створення місцевих центрів правової допомоги по всій країні почалося лише в 2015 році, отже до недавнього часу послуги з надання правової допомоги головним чином надавалися за рахунок організації громадянського суспільства. Очевидно, що все ще необхідне проведення інформаційно-просвітницьких кампаній щодо первинної правової допомоги.

Нерідко трапляється, що місцеві адміністрації надають послуги юридичних консультацій мешканцям територій, які обслуговують, і 19% респондентів у Донецькій області повідомили, що вони знають, що їхня місцева адміністрація готова відповісти на юридичні питання. Це особливо характерно для сільських громад (27%), що свідчить про те, що це може бути хорошим способом підвищення рівня правової допомоги цим, як правило, менш доступним районам. Утім слід це робити обережно, щоб переконатися, що місцева адміністрація має належну підготовку з питань українського законодавства та прав людини.

Близько 20% населення знають про наявність правових консультаційних послуг, які надають громадянські організації або громадські групи.

Обізнаність щодо послуг консультування з правових питань вища серед певних уразливих груп, таких як ВПО (37%); учасників бойових дій на Донбасі (40%) та тих хто мешкає в межах 20 км від лінії зіткнення (27%).

Це вказує на те, що НУО і ОГС, можливо, вже активно працюють із цими групами, що піддаються більшому ризику, й можуть відігравати вирішальну роль у впровадженні зусиль із розширення охоплення первинною правовою допомогою.

Загалом 105 респондентів мали потребу зареєструвати факт народження або смерті у минулому році, 87% із них це зробили. Ця пропорція менша серед людей, що живуть у межах 20 км від лінії зіткнення, де лише 79% респондентів, яким була потрібна реєстрація, змогли це зробити. Серед ВПО відсоток тих, хто зміг це зробити, ще менший - 71%. Це може бути викликано нижчим рівнем обізнаності або, що видається ймовірнішим, меншим доступом до послуг серед цих груп.

П'ятдесят один (51) респондент заявив, що не отримав державну допомогу, що, на їхню думку, їм належала в минулому році, й 92% із них намагалися вирішити цю проблему. Тридцять два відсотки (32%) тих, хто намагався вирішити цю проблему, заявили, що вони задоволені результатами. Це свідчить про те, що розширення правових консультацій і допомоги може бути необхідним всім мешканцям Донецької області, аби вони мали змогу отримати державну допомогу.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПИТАННЯ

ВІДДАННЯ ПЕРЕВАГИ ЗАСОБАМ КОМУНІКАЦІЇ

Респонденти переважно заявляли, що веб-сайти є найкращим джерелом, за допомогою якого можна отримати правову інформацію: 42% респондентів заявили, що цей засіб дуже корисний, а ще 18% - що це певною мірою корисно. Утім, використовуючи даний підхід необхідно брати до уваги цільове населення. А саме, 80% респондентів з освітою, нижче середньої, кажуть, що веб-сайти не будуть їм корисними, як і 74% респондентів старших 60 років. Інші ефективні методи, які зазначили певні частки респондентів, назвавши їх дуже корисними або певною мірою корисними включають українське телебачення (60%), телефонні дзвінки (56%), газети (48%), а також зустрічі з громадськістю (46%).

06 ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

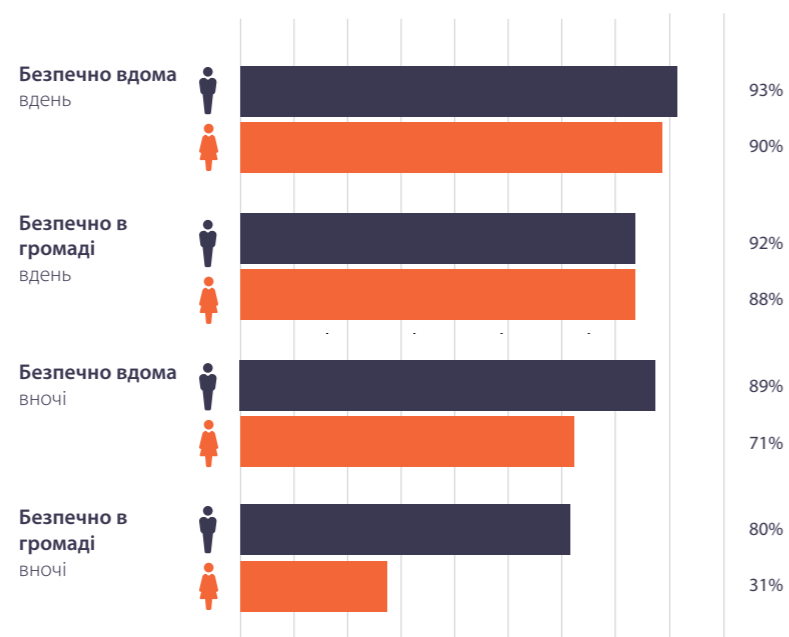
>

СПРИЙНЯТТЯ БЕЗПЕКИ

5.1. Питання безпеки

Відповідно до графіку, більшість людей сказали, що вони почуваються в безпеці вдома та в своїй громаді вдень.

Але цей показник помітно знижується в нічний час, особливо для жінок, навіть у них вдома.

Ті, хто має нижчі доходи, як правило, почувається менш безпечно, ніж люди в категорії більш високих доходів.

Тридцять три відсотки респондентів із найбільш бідніших домогосподарств повідомили, що почуваються в безпеці в своїх громадах в нічний час, у порівнянні з 79% найбагатших.

Респонденти з міських громад також дещо менше почуваються в безпеці (50%), ніж мешканці сільської місцевості (59%), в своїх громадах у нічний час.

ПРИЧИНИ ВІДЧУТТЯ НЕЗАХИЩЕНОСТІ

Проблемами які найчастіше сприймаються як основні, є безробіття (91%) і бідність (85%).

Деякі основні проблеми, які згадували не так часто, включають міни (7%), обстріли (5%), людей, травмованих у результаті конфлікту (18%), а також напруженість у стосунках між приймаючими громадами та ВПО (3%).

Респонденти, які проживають недалеко від лінії розмежування, також виокремлюють такі проблеми, як безробіття (97%) і бідність (95%), як "основні проблеми" частіше, ніж проблеми, безпосередньо пов'язані з конфліктом, такі як обстріли (5%). Варто відзначити, що 81% респондентів із сільської місцевості вважають недостатнє освітлення вулиць основною проблемою.

Основні причини недостатнього рівня безпеки за наближеністю до зони конфлікту

■ <20 км від лінії зіткнення
(n = 322)

■ ≥ 20 км від лінії зіткнення
(n = 878)

Респонденти заявили, що правопорушення/суперечки, які їх турбують найбільше, це насильницькі злочини (тяжкі) (30%), крадіжки, поєднані з проникненням (21%) і дрібні крадіжки (10%). Двадцять відсотків (20%) респондентів заявили, що їх не хвилюють жодні правопорушення або суперечки.

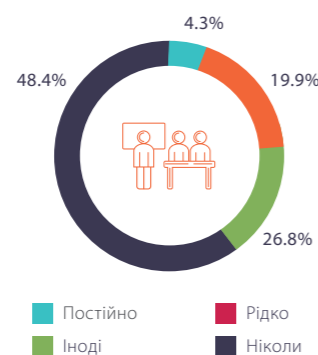
Велика кількість респондентів повідомили, що стурбовані з приводу тяжких насильницьких злочинів (таких, як вбивство та тероризм), що, ймовірно, відображає конфлікт, що точиться в області.

БЕЗПЕКА НА РІВНІ ГРОМАД

Люди в міських поселеннях заявляли, що поліція регулярно або часто відвідує їхні громади, значно частіше, ніж в сільській місцевості (відповідно 83% і 53%)

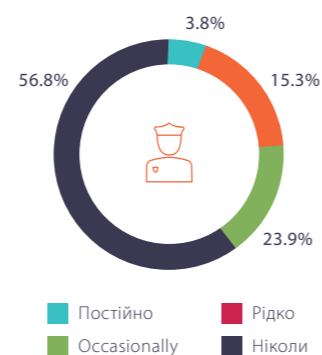
МІСЦЕВА АДМІНІСТРАЦІЯ ПРОВОДИТЬ ЗУСТРІЧІ З ГРОМАДАМИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

Зустрічі з громадою щодо їхніх проблем безпеки зазвичай не проводяться; дослідження показало, що 24% опитаних заявили, що такі зустрічі регулярно або періодично організовувалися місцевою адміністрацією, а 19% - що поліцією.

ПОЛІЦІЯ ПРОВОДИТЬ ЗУСТРІЧІ З ГРОМАДАМИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

СПРИЙНЯТТЯ НАСИЛЬСТВА З БОКУ ІНТИМНОГО ПАРТНЕРА

Респондентів запитували щодо того, чи такі ситуації будь-коли мали місце в їхніх громадах, щоб прояснити сприйняття поширеності різних форм насильства з боку інтимних партнерів (НІП). Дев'яносто один відсоток опитаних чоловіків і 87%

жінок-респондентів рекомендували жінці, яка зазнала серйозних ушкоджень від свого чоловіка, звернутися за зовнішньою допомогою, наприклад, піти в поліцію або розлучитись.

ПЕРЕКОНАННЯ ЩОДО ТИПІВ НАСИЛЬСТВА

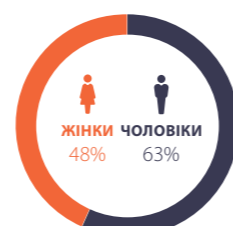
в середньому 44%

респондентів казали, що жінки в їхніх громадах зазнають серйозних травм внаслідок насильства в сім'ї

в середньому 56%

сказали, що в їхній громаді між чоловіком і дружиною бувають фізичні бійки

в середньому 56%

сказали, що в їхніх громадах чоловіки загрожують дружинам фізичним насильством

МІННА БЕЗПЕКА

Дев'ять відсотків (9%) респондентів заявили, що міни/пристрої, що не розірвалися є проблемою безпеки в їхній громаді. Це набагато нижчий відсоток, ніж у Донецькій області, а також в цілому 16 респондентів повідомили, що вони бачили міну/пристрій, що не розірвався, в своїй громаді. Вісім (8) звернулися за допомогою щодо знешкодження міни, 7 з них змогли підтвердити, що

міна була знешкоджена. Жоден із респондентів не повідомив про необхідність щось сплатити за ці послуги; 4 із 7 вважають, що міна була знешкоджена швидко. Просвітництво з питань мінної безпеки залишається серйозною проблемою, лише 58% респондентів вважають, що діти в громаді достатньо обізнані щодо мін.

5.2. Доступ до правосуддя

Респонденти вважають, що формальна система правосуддя, особливо поліція, є найефективнішим засобом, за допомогою якого необхідно вирішувати більшість проблем у сфері правосуддя. Конкретніше, 96% респондентів вважають, що жертва крадіжки, поєднаної з проникненням, повинна звернутися до поліції, а 89% вважають, що те саме стосується жертви завдання матеріального збитку. Утім, земельні спори сприймаються як такі, що краще розв'язувати поза межами формальної системи правосуддя; 57% респондентів вважають, що людина з такою скаргою має звернутися до місцевої адміністрації. Це вказує на те, що тоді як більшість громадян залежать від формальної системи правосуддя в плані вирішення їхніх проблем, пов'язаних із злочинами та іншими правовими питаннями, існують альтернативні

варіанти, які в деяких випадках належно використовуються.

Відповідаючи на питання, чи вони вважають, що зможуть домогтися правосуддя, якщо стануть жертвою злочину, 6% респондентів вважають, що вони безумовно зможуть домогтися справедливості, 35% - що ймовірно, 43% - що це мало ймовірно, а 15% вважають, що вони безумовно не зможуть домогтися справедливості.⁶

Респонденти в категорії з вищим рівнем доходу більш схильні вважати, що вони зможуть домогтися справедливості, ніж особи з низьким рівнем доходу, і чоловіки частіше, ніж жінки. Цей гендерний розрив скорочується зі збільшенням доходів.

СПРИЙНЯТТЯ СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ

ЗМОЖУТЬ ДОМОГТИСЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ, СТАВШИ ЖЕРТВОЮ ЗЛОЧИНУ

⁶ 0,3% відмовилися відповідати

Основні причини, які респонденти наводять на пояснення того, чому вони не вважають, що домоглися б справедливості, - те, що вони не достатньо багаті і не достатньо впливові (81%). Цікаво, що 33% жінок-респондентів заявили, що головною причиною того, чому вони не домоглися б справедливості, є те, що вони побоюються за свою безпеку, в порівнянні з лише 16% чоловіків-респондентів.

Вторинна правова допомога:

Більшість респондентів знають, що якщо їх звинуватять у скоєнні злочину, але вони будуть не в змозі оплатити послуги адвоката, держава їм його призначить (71%), але 47% вважають, що державний адвокат чекатиме від них оплати.

72% респондентів стверджують, що державний адвокат не представлятиме їх інтереси на такому ж рівні як приватний адвокат.

Поліція: Респонденти загалом не бояться поліції, але налаштовані скептично щодо того, чи звернення до поліції призведе до справедливого вирішення. А саме, 93% респондентів

вважають, що їм би було просто знайти поліцію, якби це було необхідно, й 88% - що поліція ставитиметься до них із повагою.

Лише 62% вважають, що поліція вирішить їхню проблему справедливо, 57% вважають, що поліція стане на бік людини, яка зможе більше заплатити, а 73% - найвпливовішої.

Майже всі респонденти (96%) вважають, що поліція допоможе їм безкоштовно; 41% вважають, що поліція ймовірно їм допоможе, якщо вони заплатять. Ще однією проблемою, яка викликає занепокоєння, є те, як швидко працює поліція Згідно із загальним сприйняттям, 32% респондентів зазначили, що поліція не приїде швидко, а 56% відповіли, що поліція не зможе швидко вирішити проблему.

Прокуратура: Вісімдесят два відсотки (82%) респондентів заявили, що вони вважають, що прокуратура ставитиметься до них із повагою, але 70% вважають, що прокуратура ймовірно їм допоможе, якщо заплатити.

Приватні адвокати: Респонденти мають у цілому високу думку щодо юристів і майже всі респонденти вважають, що адвокат ставитиметься до них із повагою (90%), вислухає (96%) і представлятиме їхні інтереси якнайкраще (93%). Однак, висловлювалося занепокоєння щодо того, наскільки легко було б знайти адвоката (62%), і чи адвокат буде їм по кишені (48%).

Суди: Дослідження показало, що 28% опитаних не думають, що їм буде легко почати справу, а 77% вважають, що вони не зрозуміють процедури суду. Це наголошує на необхідності правової просвіти, яка б допомогла громадянам зрозуміти судовий процес. Ще одна проблема в тому, що лише 55% чоловіків і 40% жінок вважають, що вони будуть в змозі дозволити собі судові витрати.

Респонденти переважно мають позитивне сприйняття суду, якщо вони були в змозі отримати до нього доступ: 83% вважають, що працівники судів ставитимуться до них із повагою, й 92% не вважають, що вони повинні будуть заплатити щось більше, ніж офіційні судові збори (хоча 66% вважають, що вони більш імовірно отримають допомогу, якщо це зроблять).

Судді: Більшість респондентів вважають, що суддя ставитиметься до них з повагою (85%) і вислухає їхній погляд на події (96%). Тридцять чотири відсотки (34%) респондентів вважають, що суддя вирішить проблему швидко та 58% - що справедливо, з 71% згодні з твердженням про те, що суддя, швидше за все, стане на бік людини, яка зможе найбільше заплатити, а 81% - що найвпливовішої. Це ще раз підкреслює те, що громадська думка полягає в тому, що система правосуддя не захищатиме рядового громадянина України. Користувачі послуг судів виявили краще сприйняття суддів, ніж населення в цілому, але його ще можна поліпшувати:

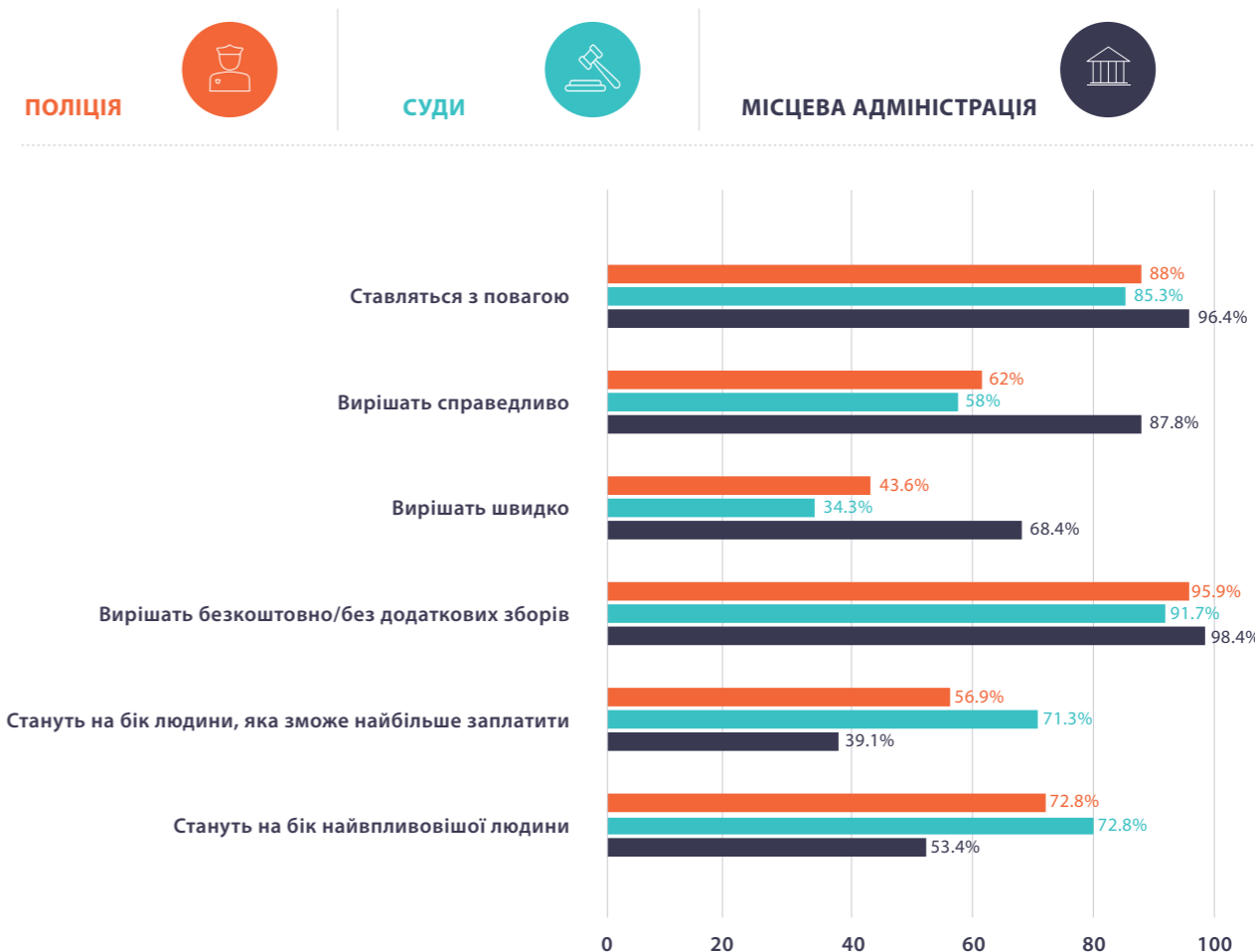
20% поточних користувачів судових послуг не були впевнені, що суддя вирішить проблему справедливо, 67% вважають, що суддя ймовірно стане на бік людини, яка може більше заплатити, а 86% - на бік найвпливовішої людини. Аналогічним чином, 48% користувачів послуг судів не вважають, що суддя вирішить їхнє питання швидко.

Місцева адміністрація: Місцеві адміністрації в деяких, але не всіх громадах, розв'язують деякі правопорушення та спори - такі як суперечки між сусідами та дрібні крадіжки. В цілому 253 респонденти заявили, що місцеві адміністрації в їхніх громадах допомагають вирішувати спори та правопорушення.

Цих респондентів питали, що вони думають щодо ролі місцевої адміністрації у вирішенні спорів, і відповіді, як правило, були дуже позитивними: 96% вважають, що до них ставитимуться з повагою, 68% - що їхня проблема буде вирішена швидко, а 89% - справедливо. Тридцять дев'ять відсотків (39%) людей вважають, що адміністрація стане на бік людини, яка зможе заплатити більше грошей, і 53% - що вона підтримає найвпливовішого. Це свідчить про можливість збільшення кількості місцевих адміністрацій, які зможуть врегулювати дрібні суперечки.

На графіку нижче представлені дані цього розділу як порівняння ставлення, на яке респонденти очікують, за шістьма ключовими факторами,

Очікування респондентів щодо ставлення з боку місцевих інституцій в Луганській області

ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ З СИСТЕМОЮ ПРАВОСУДДЯ

Кількість респондентів, які повідомили, що вони стикалися зі злочинами або суперечками протягом минулого року, склала 102 людини (разом опитані в домогосподарствах і користувачі судових послуг). Тридцять два (32) з них повідомили, що вони стали жертвами злочину, 30 із них (93%) вказали, що вони намагалися домогтися справедливості, але тільки 10 (31%) повідомили, що вони здобули правосуддя. Це вказує на те, що більшість людей, які звернулися за допомогою до системи правосуддя з власного приводу, злочину або спору, не задоволені результатами. Причина, чому люди не задоволені результатами, не очевидна, враховуючи, що фактичний досвід взаємодії з органами правосуддя був відносно позитивним. Необхідні додаткові якісні дослідження, аби більше дізнатися про особистий досвід жертв і перешкоди, з якими вони можуть зіткнутися при спробі отримати доступ до правосуддя.

Лише 17% респондентів поінформовані щодо державної гарячої лінії з питань правової допомоги, й рівень обізнаності менший серед тих, хто не завершив середню освіту (7%).

Ті, хто чув про гарячу лінію, впевнені в тому, що якби вони нею скористалися, до них би поставилися з повагою (97%), і надані поради виявилися корисними (93%). Вісімдесят вісім відсотків (88%) із тих 34 осіб, які використовували гарячу лінію, сказали, що вони будуть використовувати її знову, якщо у них виникне ще якась питання.

Дев'ятьнадцять відсотків (19%) респондентів знають, що державні адвокати доступні членам їхніх громад щодо правових питань, але рівень обізнаності нижчий серед сільських громад (9%) і респондентів, які не завершили середню освіту (9%). Знову ж таки, ті, хто обізнаний щодо цієї послуги, мають позитивне сприйняття, і 86% з 441 респондента, що зверталися до державного адвоката з правових питань, повернувся б, якби в цьому виникла необхідність. Також викликає стурбованість те, що 25% також повідомили, що їм було запропоновано заплатити державному адвокату (27% сказали, що вони дійсно заплатили державному адвокату), що вказує на те, що може бути виправданий додатковий контроль за наданням послуги.

16% респондентів повідомили, що вони знають, що їхні місцеві адміністрації готові відповісти на правові питання. Це особливо стосується сільських громад (31%).

Утім, слід дотримуватися обережності та переконатися, що такі консультанти діють у межах узгоджених стандартів, відповідним чином підготовлені та контролюються. 13% респондентів також визначали громадські групи як варіант отримання правових консультацій, зокрема, респонденти, які визначили себе як ВПО, (23%). Це вказує на те, що НУО та ОГС, можливо, вже активно працюють із певними групами, що піддаються ризику, й можуть відігравати вирішальну роль у впровадженні зусиль із розширення охоплення первинною правовою допомогою.

ПЕРВИННА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Загалом 101 респондент мав потребу зареєструвати народження або смерть у минулому році, 76% респондентів-чоловіків спробували це зробити, та 92% жінок-респондентів це зробили. Не дуже зрозуміло, чому жінки частіше намагаються зареєструвати факт народження або смерті, ніж чоловіки, але це може бути пов'язане з тим, що вони більш відповідальні за адміністративні потреби родини. Усі респонденти, які визначили себе як ВПО або що живуть у межах 20 км від лінії зіткнення, повідомили, що вони намагалися зареєструвати факт народження або смерті, щоб отримати свідоцтво.

Показник задоволеності серед тих, хто намагався зареєструвати факт народження або смерті, становив 94,2%.

Вони не отримали ту державну допомогу, на яку, як вони вважають, вони мали право в минулому році: 19 з цих людей живуть у межах 20 км від лінії зіткнення, й семеро з них назвали себе ВПО. Це вказує на те, що ВПО й особи, що живуть ближче до лінії зіткнення, можуть стикатися з більшою кількістю проблем із отриманням державної допомоги, ніж населення в цілому. Із тих, хто стикався з проблемами, 56% чоловіків і 96% жінок намагалися ці проблеми розв'язати.

Серед респондентів, які намагалися вирішити цю проблему, 37% повідомили, що вони задоволені результатами, що вказує на необхідність підсилення правової допомоги для тих осіб, які намагаються отримати державну допомогу.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПИТАННЯ

ВІДДАННЯ ПЕРЕВАГИ ЗАСОБАМ КОМУНІКАЦІЇ

Найефективнішим способом інформування населення в Луганській обл. вважають веб-сайти: 42% респондентів сказали, що це дуже корисний спосіб, за допомогою якого, вони можуть отримувати інформацію, а 19% - що він певною мірою корисний. Утім, слід враховувати цільове населення. А саме, 66% респондентів з освітою, нижче середньої, кажуть, що веб-сайти не будуть їм корисними, як і 59% респондентів старших 60 років. Іншими засобами, які виявилися дуже популярними, є телефонні дзвінки (21% - дуже корисні та 39% - певною мірою корисні) й українське ТБ (18% - дуже корисне та 44% - певною мірою корисне).

07 ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

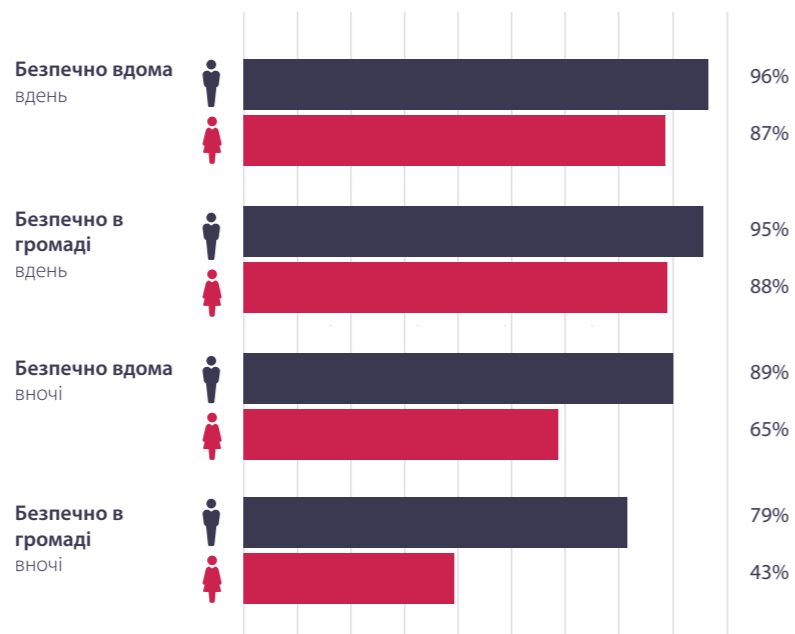
>

СПРИЙНЯТТЯ БЕЗПЕКИ

6.1. Питання безпеки

Відповідно до графіку, більшість людей вказали, що вони почуваються в безпеці вдома та в своїй громаді вдень.

Але цей показник помітно знижується в нічний час, особливо для жінок, навіть вдома.

Ті, хто має нижчі доходи, як правило, почувається менш безпечно, ніж люди з більш високими доходами.

48% респондентів із найбільш вразливих домогосподарств повідомили, що почуваються в безпеці в своїх громадах протягом дня, у порівнянні з 61% найбагатших.

Респонденти з сільських громад також дещо менше почуваються в безпеці (50%), ніж мешканці міст (27%), у своїх громадах у нічний час.

ПРИЧИНИ ВІДЧУТТЯ НЕЗАХИЩЕНОСТІ

Житомирська область, хоч і не знаходиться близько до зони конфлікту, є місцем розташування великої кількості військових баз, а отже, тут конфлікт ймовірніше сприймається опосередковано. Це підтверджує відносно велика кількість людей, які сказали, що люди, травмовані конфліктом, є серйозною проблемою. Головними чотирма проблемами, які місцеве населення розглядає в якості

основних проблем, є безробіття (76%), бідність (71%) і алкоголізм (61%), тоді як 21% респондентів вважають, що люди, травмовані в результаті конфлікту, є основною проблемою, й 2% вважають, що напруженість між ВПО та приймаючими громадами є серйозною проблемою.

Основні причини недостатнього рівня безпеки в Житомирській області

■ Основні проблеми
■ Другорядні проблеми

Респонденти вважають, найпоширенішими правопорушеннями/суперечками в області: дрібні крадіжки (55%), крадіжки, поєднані з проникненням (40%) і корупцію⁷ (22%). Цікаво, що це все майнові та корупційні правопорушення, а не насильницькі, що наголошує на важливості майнової безпеки для жителів області або її підсиленні.

Респонденти заявили, що правопорушеннями/суперечками, які стосувалися їх, переважно були крадіжки, поєднані з проникненням (21%), тяжкі насильницькі злочини (13%) і дрібні крадіжки (12%). Дев'ятнадцять відсотків (19%) респондентів заявили, що їх не хвилюють жодні правопорушення або суперечки.

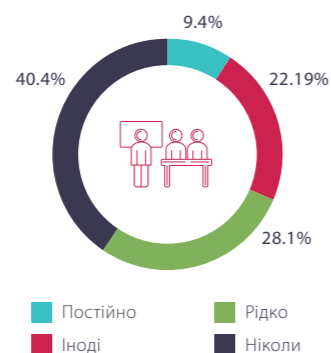
⁷ Вимога заплатити хабар

БЕЗПЕКА НА РІВНІ ГРОМАД

Набагато більше людей із міст Житомирської області (76%) повідомили, що поліція буває в їхніх громадах регулярно або часто, порівняно з мешканцями сільської

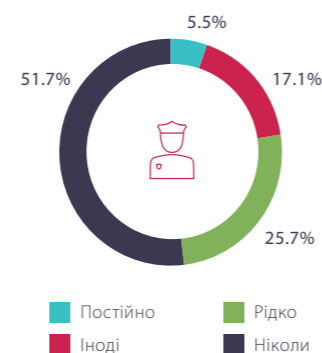
МІСЦЕВА АДМІНІСТРАЦІЯ ПРОВОДИТЬ ЗУСТРІЧІ З ГРОМАДАМИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

місцевості (43%). Зустрічі з громадою з проблемних питань щодо безпеки зазвичай не проводяться, як показано в таблиці нижче.

ПОЛІЦІЯ ПРОВОДИТЬ ЗУСТРІЧІ З ГРОМАДАМИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

СПРИЙНЯТТЯ НАСИЛЬСТВА З БОКУ ІНТИМНОГО ПАРТНЕРА

Однією з можливих причин, які пояснюють, чому 35% жінок не почуваються в безпеці в себе вдома в нічний час, є те, що вони бояться інших людей, які проживають в їхньому будинку. З етичних міркувань і міркувань безпеки респондентів

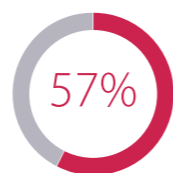
респондентів вказали, що жінки в їхніх громадах зазнають серйозних травм внаслідок насильства в сім'ї

Це вказує на необхідність проведення комплексних профілактичних заходів і безпечних, доступних послуг із забезпечення захисту.

вказали, що в їхній громаді між чоловіком і дружиною бувають фізичні бійки

Вісімдесят вісім відсотків опитаних чоловіків (88%) і 91% жінок-респондентів рекомендували жінці, яка зазнала серйозних ушкоджень від свого чоловіка, звернутися за зовнішньою допомогою, наприклад, піти в поліцію або розлучитись.

вказали, що в їхніх громадах чоловіки загрожують дружинам фізичним насильством

напряму не запитували, чи це так.⁸ Опосередковано замість прямого питання щодо їхнього власного досвіду респондентам пропонували різні сценарії та питали, чи таке будь-коли мало місце в їхніх громадах.

6.2. Доступ до правосуддя

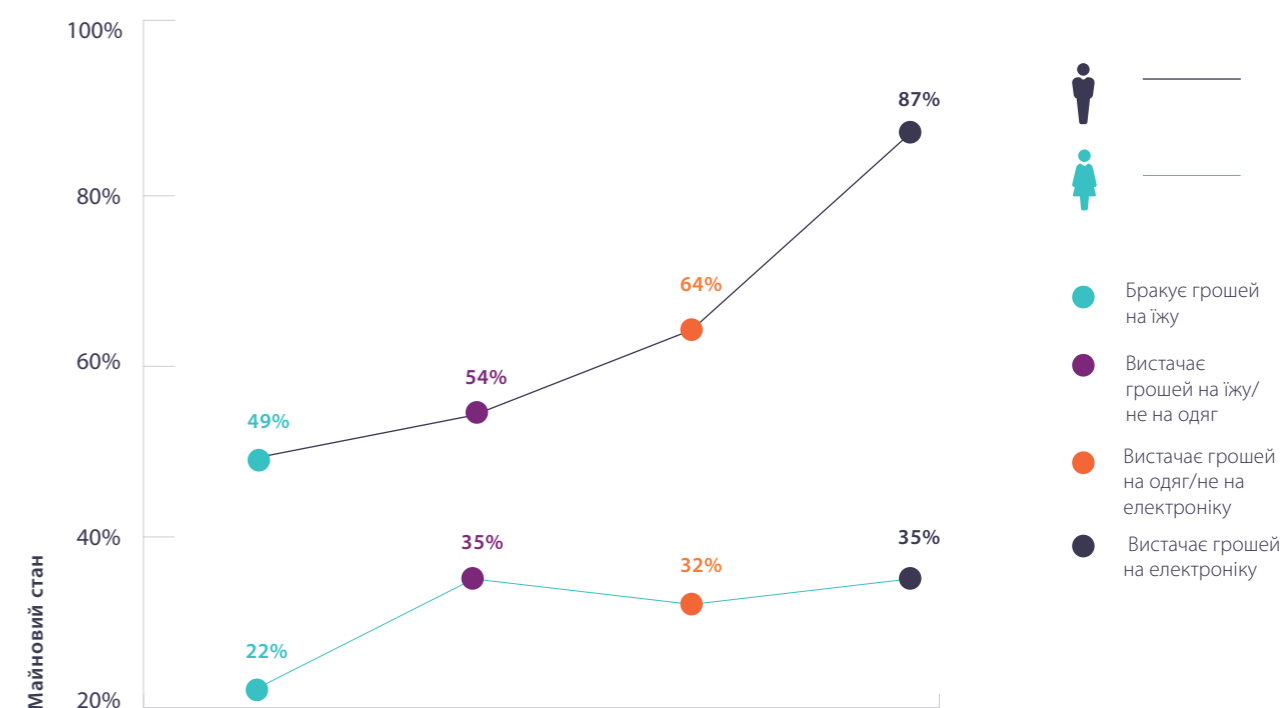
Респонденти в Житомирській області вважають, що формальна система правосуддя, особливо поліція, є найнеефективнішим засобом, за допомогою якого необхідно вирішувати більшість проблем. Зокрема, 88% респондентів вважають, що жертва крадіжки, поєднаної з проникненням, повинна звернутися до поліції, а 83% вважають, що те саме стосується жертви завдання матеріального збитку. Утім, земельні спори сприймаються як такі, що краще розв'язувати поза межами формальної системи правосуддя; 55% респондентів вважають, що людина з такими проблемами має звертатися до місцевої адміністрації. Це вказує, що тоді як більшість громадян залежать від формальної системи правосуддя в плані вирішення їхніх проблем, існують альтернативні варіанти, які в деяких випадках належно використовуються. Це також вказує на те, що більшість респондентів вважають за краще

вирішувати питання через систему правосуддя, а не брати справу в свої руки.

Відповідаючи на питання, чи вони вважають, що зможуть домогтися правосуддя, якщо стануть жертвою злочину, 10% респондентів вважають, що вони безумовно зможуть домогтися справедливості, 35% - що ймовірно, 34% - що це мало ймовірно, а 26% вважають, що вони безумовно не зможуть домогтися справедливості.⁹

Як показано на графіку нижче, люди з високим рівнем доходу більше схильні вважати, що вони зможуть досягнути справедливості, ніж особи з низьким рівнем доходу, й чоловіки частіше так вважають, ніж жінки. Це вказує на те, що більшість жителів, особливо жінок і бідних верств населення, не мають довіри до системи правосуддя.

ЗМОЖУТЬ ДОМОГТИСЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ, СТАВШИ ЖЕРТВОЮ ЗЛОЧИНУ

- Чоловік
- Жінка
- Бракує грошей на їжу
- Вистачає грошей на їжу/не на одяг
- Вистачає грошей на одяг/не на електроніку
- Вистачає грошей на електроніку

⁸ Питання анкети задавали не в приватній ситуації, отже інші члени домогосподарства могли чути відповіді.

⁹ 2,5% відмовилися відповідати

“Я раджу своїм клієнтам не наводити домашнє насильство як причину розлучення, адже більшість суддів їм скажуть помиритися зі своїм чоловіком... багато клієнтів відмовляються вимагати аліменти або виплати на дитину, тому що вони не хочуть давати йому свою адресу”.

- Адвокат, Донецька область.

Основні причини, які наводили респонденти, пояснюючи, чому вони не думають, що змогли б домогтися справедливості, в тому, що вони не достатньо багаті (77%) і не достатньо впливові (70%).

Велика частка жінок-респондентів заявили, що головною причиною того, чому вони не домоглися б справедливості, є те, що вони побоюються за свою безпеку, якби вони стали жертвою злочину: 47%, в порівнянні з 27% чоловіків-респондентів.

У зв'язку з цим виникають питання щодо того, які послуги підтримки та захисту доступні для жертв, які домагаються справедливості, особливо для жінок.

Вторинна правова допомога:

Більшість респондентів (73%) знають, що якщо їх звинуватять в скоєнні злочину й вони будуть не в змозі оплатити послуги адвоката, держава його їм призначить, але 43% вважають, що державний адвокат очікуватиме, що вони заплатять, і 60% - що державний адвокат не представлятиме їхні інтереси так само добре, як приватний адвокат. Це вказує на те, що існує необхідність поліпшити сприйняття та послуги державної системи правової допомоги.

Поліція: Респонденти загалом не бояться поліції, але налаштовані скептично щодо того, чи звернення до поліції призведе до справедливого вирішення. Так, 91% респондентів вважають, що їм би було просто знайти поліцію, якби це було необхідно, й 89% - що поліція ставитиметься до них із повагою. Проте, 61% вважають, що поліція вирішить їхню проблему справедливо, 65% вважають, що поліція стане на сторону людини, яка зможе більше заплатити, а 78% - на бік найвпливовішої людини. Майже усі респонденти (97%) вважають, що поліція допоможе їм безкоштовно; але 44% вважають, що поліція ймовірніше їм допоможе, якщо вони заплатять. Ще однією проблемою є те, наскільки швидко працює поліція в сприйнятті респондентів; 39% говорять, що поліція не вирішить проблему швидко.

Прокуратура:

Сімдесят сім відсотків (77%) респондентів заявили, що вони вважають, що прокуратура ставитиметься до них з повагою, але 69% вважають, що прокуратура ймовірніше допоможе, якщо вони заплатять.

Це показує, що більшість населення вважає, що необхідно заплатити для того, щоб мати підтримку прокуратури.

Приватні адвокати: Респонденти загалом мають високу думку про адвокатів, і майже всі респонденти вважають, що адвокат ставитиметься до них із повагою (94%), вислухає (96%) і представлятиме їхні інтереси якнайкраще (93%). Більшість (85%) вважають, що вони могли б знайти адвоката, якби він їм знадобився, але є побоювання, чи буде адвокат їм по кишені (34%).

Суди:

Дослідження показало, що 28% опитаних не вважають, що їм буде легко розпочати справу, а 62% думають, що вони б не зрозуміли судові процедури.

Це підкреслює необхідність правової просвітницької діяльності, яка б допомогла громадянам зрозуміти судовий процес. П'ятдесят п'ять відсотків (55%) респондентів вважають, що вони не зможуть дозволити собі судові збори, й помітна різниця між чоловіками та жінками (ч - 60%; ж - 50%). Респонденти переважно мають позитивне сприйняття суду, якщо вони були в змозі отримати до нього доступ: 82% вважають, що співробітники суду ставитимуться до них із повагою, й 91% не вважають, що вони повинні будуть заплатити щось більше, ніж офіційні судові збори (хоча 64% вважають, що вони більш імовірно отримають допомогу, якщо це зроблять).

Судді: Майже всі респонденти вважають, що суддя ставитиметься до них з повагою (83%) і вислухає їхній погляд на ситуацію (95%). Тридцять дев'ять відсотків (39%) респондентів вважають, що суддя вирішить питання швидко, а 62% - що справедливо. Незважаючи на такі позитивні відповіді, 72% респондентів погодилися з тим, що суддя, швидше за все, буде на боці людини, яка зможе заплатити найбільше, в той час як 81% погодилися, що суддя, швидше за все, стане на бік найвпливовішого. Учасники судових процесів краще сприймають суддів, ніж населення в цілому, але його можна надалі поліпшувати: 27% поточних учасників судових процесів не мають впевненості, що суддя вирішить їхні проблеми справедливо, 50% вважають, що суддя,

ймовірніше, стане на сторону людини, яка зможе найбільше заплатити, а 61% - найвпливовішої. Аналогічним чином, 68% користувачів послуг судів не вважають, що суддя вирішить їхнє питання швидко.

Місцева адміністрація: Місцеві адміністрації в деяких, але не в усіх, громадах вирішують деякі правопорушення та суперечки - наприклад, суперечки між сусідами та дрібні крадіжки. Загалом 544 респондентів заявили, що місцеві адміністрації в їхніх громадах опомагають вирішувати правопорушення та суперечки. Цих респондентів запитували, що вони думають щодо ролі місцевої адміністрації у вирішенні спорів, і більшість дали позитивну відповідь:

95% вважають, що до них ставитимуться з повагою, 77% - що їхня проблема буде вирішена швидко, а 89% - справедливо. Двадцять шість відсотків (26%) людей вважають, що адміністрація стане на бік людини, яка зможе заплатити більше грошей, і 39% - що вона підтримає найвпливовішого. Це свідчить про те, що може бути корисно збільшити кількість місцевих адміністрацій, які зможуть врегулювати дрібні суперечки.

На графіку нижче представлений зведений аналіз цього розділу шляхом порівняння того ставлення, яке респонденти очікували, зі сторони поліції, судів і місцевої адміністрації, за шістьма основними факторами.

Очікування респондентів щодо ставлення з боку місцевих інституцій у Житомирській області

ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ З СИСТЕМОЮ ПРАВОСУДДЯ

Кількість респондентів, які повідомили, що вони стикалися зі злочинами або суперечками протягом минулого року, склала 133 (разом опитані в домогосподарствах і учасники судового процесу).

Дев'яносто одна (91) людина сказала, що стала жертвою злочину: 80 із них (88%) намагалися домогтися справедливості, а 33 (36%) повідомили, що вони домоглися правосуддя. Більшість людей, які звернулися за допомогою до системи правосуддя з власного приводу, злочину або спору, не задоволені результатами.

Причина того, чому люди не задоволені результатами, не очевидна, особливо враховуючи, що фактичний досвід взаємодії з органами правосуддя був відносно позитивний

ПРАВОВІ ПОСЛУГИ

Дослідження показало, що 20% респондентів у Житомирській області обізнані щодо телефону гарячої лінії центрів надання безоплатної правової допомоги, й рівень обізнаності нижчий серед мешканців сільських громад (12%) і респондентів, які не мають завершеної середньої освіти (8%). Ті, хто чув про гарячу лінію, впевнені в тому, що якби вони нею скористалися, до них би ставилися з повагою (96%), а надані рекомендації були б корисні (92%).

Шість із 24 респондентів, які використовували гарячу лінію, сказали, що нею було важко користуватися, що вказує на необхідність зробити її зручнішою для користувачів.

Тридцять три відсотки (33%) респондентів знають, що державні адвокати доступні членам їхніх громад, у яких виникають правові питання, але рівень обізнаності нижчий серед сільських громад (18%) і людей із незавершеною середньою освітою (25%). Очевидно, що все ще необхідно проводити інформаційно-просвітницькі кампанії щодо первинної правової допомоги, націлені на ці групи. Знову ж таки, ті, хто знав про цю послугу, має позитивне сприйняття; 87% з 61 респондента, що звертався до державного адвоката з правових питань, повернулися б, якби в цьому виникла необхідність. Проте, 15% також повідомили, що їм пропонували заплатити державному адвокату, й 20% сказали, що вони заплатили державному адвокату, що вказує на те, що може бути виправданий додатковий контроль над цими службами.

Тридцять п'ять відсотків (35%) респондентів у Житомирській області повідомили, що вони знають, що їхні місцеві адміністрації готові відповісти на правові питання. Це особливо характерно для сільських громад (38%), що свідчить про те, що це може бути хорошим способом підвищення рівня правової допомоги цим, як правило, менш доступним районам. Утім слід це робити обережно, щоб переконатися, що місцева адміністрація має належну підготовку з питань українського законодавства та прав людини. Близько 19% населення знає про доступність послуг правового консультування від організацій громадянського суспільства або громадських груп. Така обізнаність вища серед таких груп, як респонденти, чії члени сім'ї брали участь у військових діях у АТО на Донбасі (30%).

Загалом 103 респонденти мали потребу зареєструвати факт народження або смерті у минулому році, 90% це зробили. Серед сільських респондентів чоловічої статі, яким було необхідно зареєструвати факт народження або смерті, лише 65% фактично це зробили, що вказує на те, що це не те завдання, яким зазвичай займаються сільські чоловіки, - в інших областях, очевидно, цією задачею займаються в основному жінки, й така ситуація здається вкоріненою й у сільських районах Житомирської обл.

Тридцять дев'ять (39) респондентів заявили, що не отримали державну допомогу, що, на їхню думку, їм належала в минулому році, й 67% із них намагалися вирішити цю проблему. Сорок два відсотки (42%) тих, хто намагався вирішити цю проблему, заявили, що вони задоволені результатами. Це вказує на те, що розширення правового консультування та допомоги може бути необхідне в області, щоб допомогти громадянам у доступі до системи державної допомоги.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПИТАННЯ

ВІДДАННЯ ПЕРЕВАГИ ЗАСОБАМ КОМУНІКАЦІЇ

Найбільш ефективним способом інформкування населення є українське ТБ - 40% респондентів, заявили, що воно "дуже корисне", а 44% - що це "певною мірою корисне". Інші засоби, які були визначені як популярні, - це газети (23% - "дуже корисні" та 45% - "певною мірою корисні"); зустрічі з громадськістю (22% - "дуже корисні" та 43% - "певною мірою корисні") й телефонні дзвінки (23% - "дуже корисні" та 38% - "певною мірою корисні").

08 ВИСНОВКИ

Оцінка виявила високий ступінь узгодженості обізнаності, поглядів і сприйняття в усіх трьох областях, в яких проводилося дослідження, але подекуди були очевидними відмінності в залежності від віку, матеріального становища або статі. Це наводить на думку про необхідність ретельно адаптувати стратегію реформування та правозастосування, аби брати ці відмінності до уваги.

» **Велика частка громадян не почуваються в безпеці навіть у себе вдома.** Хоча більшість людей почуваються в безпеці протягом дня, рівень безпеки значно знижується в нічний час, особливо для осіб з недостатнім матеріальним станом. Насильство з боку інтимного партнера сприймається як явище, наявне в багатьох громадах, проте досі існує високий ступінь заперечення існування такого виду насильства. Жінки повідомляють про вищий рівень сприйняття небезпеки в себе вдома в нічний час, ніж чоловіки.

» **Поліція та представники місцевої адміністрації не проводять регулярні відкриті зустрічі з громадами з проблем у сфері безпеки.** Сільським громадам не забезпечено регулярної присутності поліції, ймовірно, через брак ресурсів та працівників.

» **Економічні труднощі є домінуючою основною причиною недостатнього рівня безпеки.** Безробіття та бідність - дві найсуттєвіші проблеми, з якими стикаються громади, більш значні, ніж проблеми, напругу пов'язані з конфліктом, такі як обстріли та напруженість у відносинах із ВПО, навіть в громадах, близьких до лінії зіткнення.

» **Дрібна майнова злочинність є поширеним явищем.** Крадіжки, поєднані з протикненням,

сприймаються як поширеніше явище, ніж насильницькі злочини, але крадіжки малоцінних речей є суто адміністративними правопорушеннями й правоохоронні механізми ними переважно не займаються.

» **Органи правосуддя сприймаються як доступні, але саме правосуддя призначене для багатих і впливових.** Більшість людей вважають, що поліція є найефективнішим механізмом вирішення майже всіх ситуацій, пов'язаних із правопорушеннями, але більшість людей, особливо жінки та бідні, не вважають, що вони б досягли справедливості, якби стали жертвою злочину. Аналогічним чином, більшість жертв злочинів, які повідомляли формальну систему правосуддя про злочин, не відчувають, що вони здобули справедливість. Органи правосуддя сприймаються як такі, що ставляться до людей із повагою та готові працювати без оплати, але також зазвичай вважається, що вони ймовірніше допоможуть багатим і впливовим, а не звичайним громадянам. Натомість місцева адміністрація, яка в деяких громадах вирішує дрібні суперечки, має набагато кращу репутацію

» **Державні ініціативи з надання правової допомоги мають забезпечувати рівний доступ до правосуддя та могли б здійснювати набагато більший вплив.** Більшість

людей знають про вторинну правову допомогу, яку забезпечує держава, але мало хто вірить, що їм буде забезпечено правосуддя, якщо їх буде звинувачено в скоєнні злочину, якого вони не скоювали. Мало хто, особливо серед бідних і менш освічених, проінформований щодо послуг безоплатної первинної правової допомоги, але люди налаштовані оптимістично й вважають, що вони будуть корисними, якщо є доступними. Багато людей, особливо жінок, стурбовані тим, що вони не зможуть дозволити собі заплатити збори або подати позов у разі необхідності, особливо у зв'язку з недавнім збільшенням судових зборів і скасуванням права відмови.

» **У деяких районах існують дуже серйозні розбіжності між ставленням і сприйняттям чоловіків і жінок.** Розуміння причин таких відмінностей може сприяти поліпшенню розробки стратегії та розширенню доступу до правосуддя для всіх. Наприклад, частка жінок, які не почуватимуться достатньо захищено, аби повідомити про випадок, коли вони стали жертвою злочину, значно більша, і це може стати серйозною перешкодою на шляху доступу жінок до правосуддя. Збір і публікація даних із розподілом за статтю також сприятиме вдосконаленню політики.

ДОДАТОК 1

МЕТОДОЛОГІЯ

ДОСЛІДЖЕННЯ

Методика опитування домашніх господарств була розроблена таким чином, щоб забезпечити статистичне порівняння між послідовними незалежними вибірками протягом трьох років реалізації Програми. Вибірка складалася з 1200 особистих інтерв'ю в домогосподарствах у кожній із областей, що дозволило забезпечити похибку на рівні 2,87% за 95% достовірності (4%¹⁰ за розбивки за статтю). Використання стратифікованої, багатоступеневої кластерної методики формування вибірки передбачало, що респондентів брали з однієї третини районів у кожній області та однієї третини населених пунктів у кожному районі (не більше п'яти сільських поселень)¹¹, обраних пропорційно кількості населення на основі даних Державної служби статистики за 2014 р.¹² У Донецькій і Луганській областях до дослідження включали лише райони, підконтрольні українському уряду, але також було зроблено зусилля, аби охопити громади, що проживають в безпосередній близькості до лінії розмежування.

Крім того, було проведено опитування 100 учасників судового процесу (сторін процесу, свідків та спостерігачів), щоб забезпечити включення респондентів, які нещодавно мали досвід взаємодії з офіційною системою правосуддя. Межа похибки в опитуванні учасників судового процесу становить 9,8%

за 95% достовірності. Учасників судового процесу відбирали за допомогою методики вибірки за квотами для всіх судів у загальних межах вибірки цього опитування. Дані, зібрані в ході опитування учасників судового процесу, були проаналізовані окремо від загального опитування домашніх господарств, а також не включалися до остаточних результатів, якщо інше не вказане.

Анкета дослідження була підготовлена англійською мовою, перекладена безпосередньо російською та українською мовами та знову незалежно перекладена англійською мовами. І російськомовний, і україномовний варіанти анкети дослідження були випробувані в Харкові 25 і 26 липня 2016 р. і пройшли польове випробування в Краматорську 10 і 11 серпня 2016 року.

Опитування проводилося з 25 серпня по 8 листопада 2016 року.¹³ Компанією соціологічних досліджень GFK за допомоги групи з 32 двомовних інтерв'юєрів (ж - 21; ч - 11) і шести супервайзерів (ж - 3; ч - 3), всі вони пройшли п'ятиденний тренінг і суворий письмовий і усний іспит із питань етики та методології дослідження. Інтерв'ю проводилися мовою на вибір респондента (російською чи українською) інтерв'юєрами тієї ж статі. GFK провели в цілому 473 зворотних перевірки, загальний показник похибки

становив менше 10%. Крім того, ПРООН провела незалежну перевірку процесу збору даних. Усім респондентам було не менше вісімнадцять років, і всі вони дали свою інформовану згоду.¹⁴ Дані збиралися за допомогою планшетів і завантажувалися щодня; аналіз проводився з використанням статистичного пакета програмного забезпечення STATA.

Також на обласному рівні проводилися основні інформаційні інтерв'ю з органами правосуддя для обґрунтування процесу розробки анкети опитування та забезпечення контексту для результатів. Ці інтерв'ю були напівструктурованими та проводилися за допомогою професійного перекладача. Тривалість інтерв'ю становила від тридцяти до дев'яноста хвилин.

Подібним же чином були проведені дискусії у фокус-групах із традиційно недостатньо представленими групами, чий позиції, ймовірно, не були б виявлені за допомоги кількісного дослідження, а саме ВПО, молоддю та людьми з інвалідністю. Всі дискусії в фокус-групах були напівструктуровані та проводилися з використанням перекладача. Тривалість інтерв'ю варіювалася від однієї до двох годин.

¹⁰ Жінки = 3,68% і чоловіки = 4,03%

¹¹ Донецька обл.: 62 населених пункти в 9 районах, 16 населених пунктів були попередньо обрані тому, що це ті області, де безпосередньо працюватиме проект, а 8 населених пунктів були повторно обрані з міркувань безпеки в цих районах; Луганська обл.: 35 населених пунктів у 6 районах, 12 із 35 населених пунктів були попередньо відібрані; Житомирська обл.: 56 населених пунктів у районах, 17 із 56 населених пунктів були попередньо відібрані

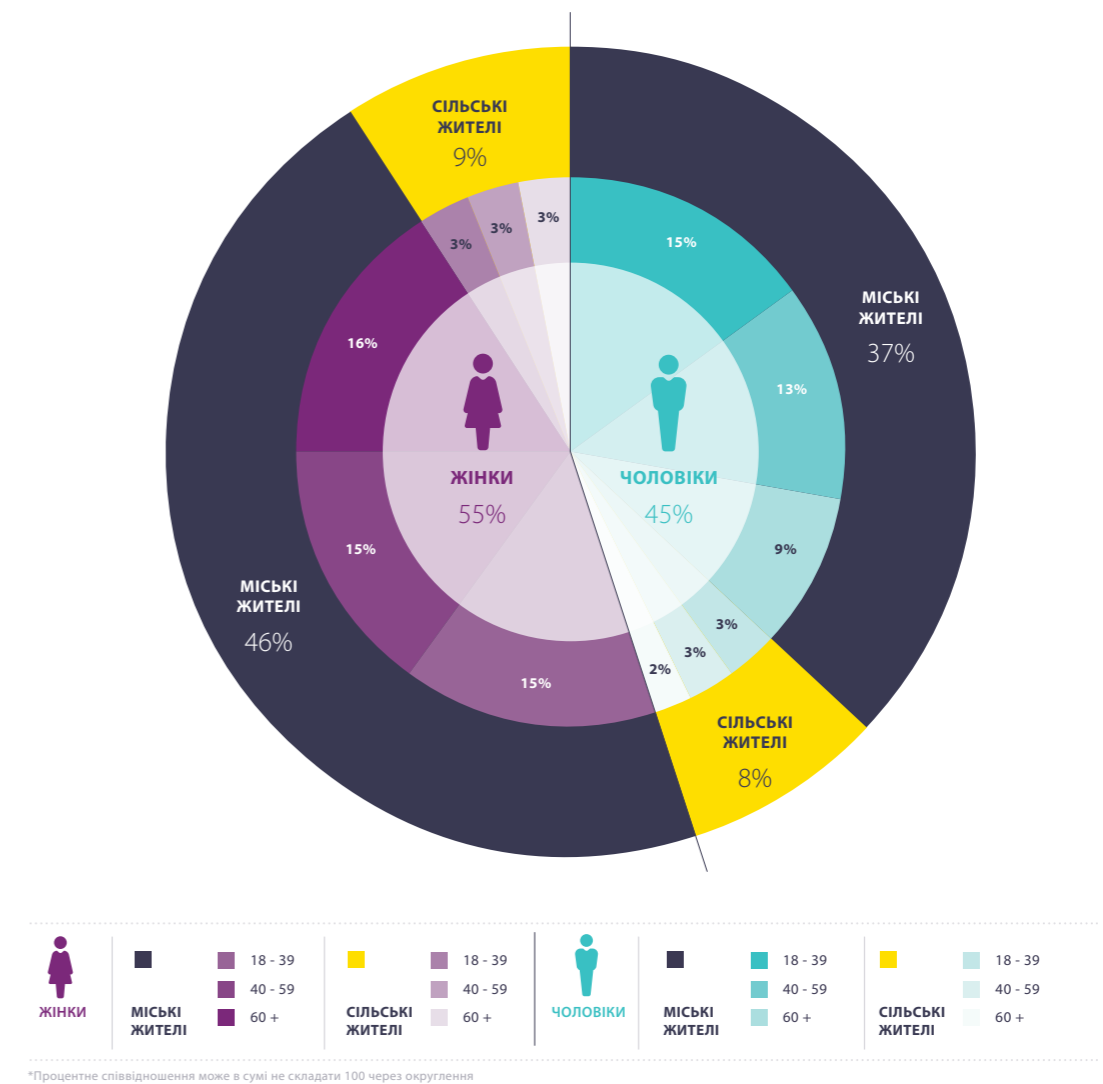
¹² Додаток 2 містить структуру вибірки

¹³ Польові роботи в Донецькій і Житомирській обл. були завершені до 16 жовтня 2016 р.

¹⁴ Рівень отримання відповідей у Донецькій обл. склав 71%; 69% - у Житомирській; 71% - в Луганській

ДОДАТОК 2 ДЕМОГРАФІЧНІ ДАНІ

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Освіта Шістдесят чотири відсотки респондентів мають завершену середню освіту, але не мають вищої освіти; 33% закінчили принаймні якийсь вищий навчальний заклад, а 3% мають незавершену середню освіту.

Майновий стан Двадцять шість відсотків (26%) визначили, що їм не вистачає грошей навіть на їжу; 43% відсотки - що у них є гроші на їжу, але не на одяг; 27% відсотків - що у них були гроші на їжу й одяг, але не на предмети розкоші, наприклад, електроніку; і 4% заявили, що у них є гроші на предмети розкоші, наприклад, електроніку.

Сімейний стан Більшість респондентів одружені (ч - 72%; ж - 62%). Серед опитаних жінок більше таких, що одружилися (ч - 5%; ж - 20%), а серед респондентів-чоловіків було більше тих, які ніколи не були в шлюбі (ч - 16% і ж - 7%).

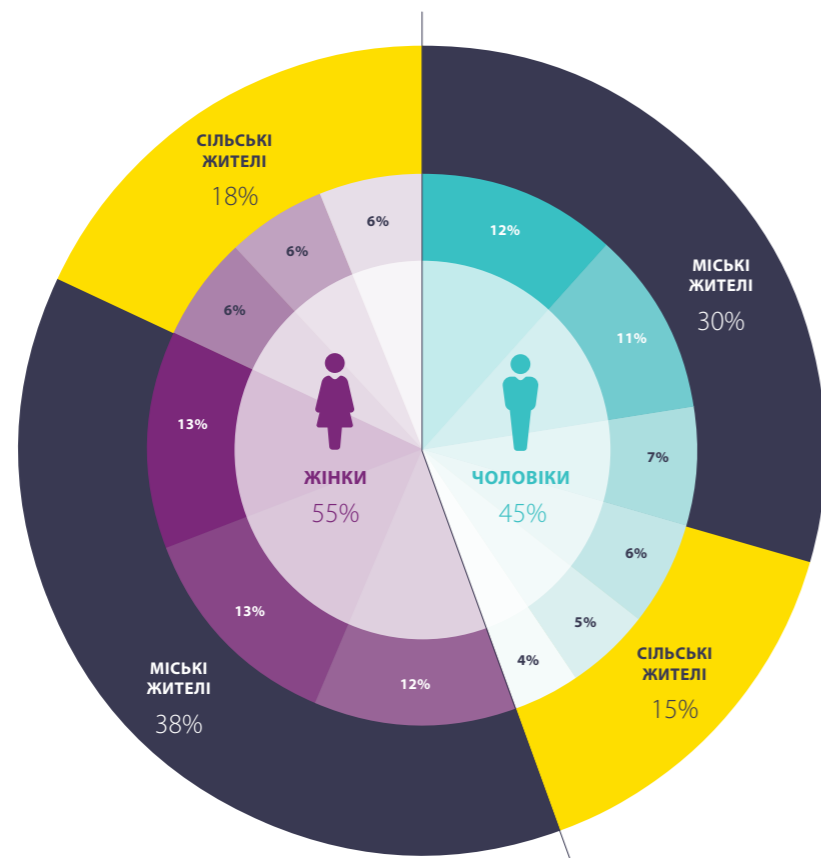
Релігійна приналежність Дев'яносто два відсотки (92%) респондентів заявили, що вони є християнами, 7% заявили, що вони не мають жодної релігійної приналежності.

Вплив конфлікту Шість відсотків респондентів вважають себе внутрішньо переміщеними особами ("ВПО").¹⁵

Два відсотки (2%) респондентів заявили, що вони особисто брали участь у конфлікті на Донбасі, ще 2% заявили, що безпосередні члени їхніх родини брали участь в конфлікті.

¹⁵ Було прийняте рішення проводити інтерв'ю лише з тими ВПО, які проживають у приймаючих громадах, а не тими, хто живе в місцях, призначених для проживання ВПО, які отримують підтримку НУО та донорів, з метою відобразити становище ВПО, які не є безпосередніми бенефіціарами цих програм допомоги.

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

Освіта Опитане населення має добрий рівень освіти: 69% мають завершену середню освіту, але не мають вищої освіти; 26% закінчили принаймні якийсь вищий навчальний заклад, а 5% мають незавершену середню освіту.

Майновий стан Двадцять три відсотки (23%) визначили, що їм не вистачає грошей навіть на їжу; 47% відсотків - що у них є гроші на їжу, але не на одяг; 27% відсотків - що у них були гроші на їжу й одяг, але не на предмети розкоші, наприклад, електроніку; і 3% заявили, що у них є гроші на предмети розкоші, наприклад, електроніку.

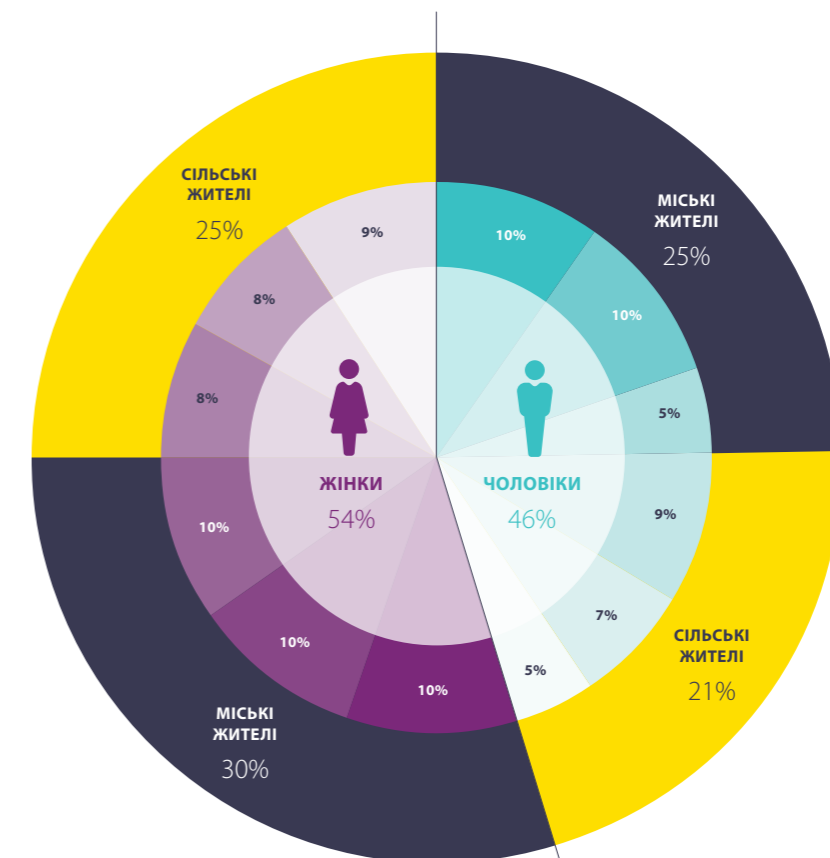
Сімейний стан Більшість респондентів одружені (ч - 72%; ж - 60%). Серед опитаних жінок більша частина тих, хто овдовів (ч - 4%; ж - 21%), а серед респондентів-чоловіків - тих, хто ніколи не був у шлюбі (ч - 12%; ж - 9%).

Релігійна приналежність Дев'яносто два відсотки (92%) респондентів заявили, що вони є християнами, 6% заявили, що вони не мають жодної релігійної приналежності.

Вплив конфлікту П'ять відсотків респондентів вважають себе ВПО.¹⁶

Менше 1% респондентів (0,8%) також сказали, що вони особисто брали участь у конфлікті на Донбасі, тоді як ще 2% заявили, що безпосередній член їхньої родини брав участь у конфлікті.

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

*Процентне співвідношення може в сумі не складати 100 через округлення

Освіта 71% респондентів мають завершену середню освіту (але не мають вищої освіти), 23% завершили навчання принаймні в якомусь вищому навчальному закладі, а 6% мають незавершену середню освіту.

Майновий стан Десять відсотків (10%) визначили, що їм не вистачає грошей навіть на їжу; 40% відсотків - що у них є гроші на їжу, але не на одяг; 44% відсотків - що у них були гроші на їжу й одяг, але не на предмети розкоші, наприклад, електроніку; і 5% заявили, що у них є гроші на предмети розкоші, наприклад електроніку.

Сімейний стан Більшість респондентів одружені (ч - 76%; ж - 67%). Серед опитаних жінок більша частина тих, хто овдовів (ч - 4%; ж - 21%), а серед чоловіків - тих, хто ніколи не був одружений (ч - 13% і ж - 5%).

Релігійна приналежність Дев'яносто вісім відсотків (98%) респондентів заявили, що вони є християнами, 1% заявили, що вони не мають жодної релігійної приналежності.

Вплив конфлікту Менше одного відсотка (0,42%) заявили, що вони є ВПО. Два відсотки (2%) респондентів заявили, що вони особисто брали участь у конфлікті на Донбасі, ще 15% заявили, що безпосередні члени їхніх родини брав участь в конфлікті.

¹⁶ Обстеження не охоплювало тих ВПО, які проживають у місцях, виділених суто для проживання ВПО за підтримки НУО та донорів, з метою відобразити становище ВПО, які не є безпосередніми бенефіціарами цих програм допомоги.

Сприяти розвитку мирних й інклюзивних громад в інтересах сталого розвитку, забезпечувати доступ до правосуддя для всіх і створювати ефективні, підзвітні інституції на всіх рівнях

У низці загальнонаціональних опитувань 16 ціль фігурувала як одна з пріоритетних цілей для України в контексті глобальних Цілей сталого розвитку.

Дане дослідження покликане забезпечити підґрунтя для дебатів стосовно вимірювання вихідної ситуації щодо цієї цілі та запропонувати заходи з розширення доступу до правосуддя та безпеки на рівні громад.

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні

Кловський узвіз 1, Київ, Україна 01021

Тел: +380 44 253 93 63 (загальна довідка)

Факс: +380 44 253 26 07

www.ua.undp.org

www.facebook.com/UNDPUkraine

Twitter: @UNDPUkraine

Повні результати цього дослідження та заходів ПРООН у сфері верховенства права див. на веб-сайті

www.bit.ly/UNDPRuleofLaw